

رئاسة الشؤون الدينية
بالمسجد الحرام والمسجد النبوي

Hausa

هوسا

تُبَذَّة فِي الْعَقِيدَةِ الْإِسْلَامِيَّةِ (شَرْحُ أَصُولِ الْإِيمَانِ)

TAKAITACCEN BAYANI AKAN AKIDAR MUSULNCI

Wallafar babban malami mai yawan sani
Muhammad bn Saleh Al-Usaimeen
Allah Ya yi masa gafara shi da mahaifan sa da musulmai

نُبْدَةُ فِي الْعَقِيدَةِ الْإِسْلَامِيَّةِ

(شَرْحُ أَصُولِ الْإِيمَانِ)

TAKAITACCEN BAYANI AKAN AKIDAR MUSULUNCI

بِقَلَمِ فَضِيلَةِ الشَّيْخِ الْعَلَّامَةِ

مُحَمَّدِ بْنِ صَالِحِ الْعُثَيْمِينَ

عَفَرَ اللَّهُ لَهُ وَلِوَالِدَيْهِ وَلِلْمُسْلِمِينَ

Wallafar babban malami mai yawan sani
Muhammad bn Saleh Al-Usaimeen
Allah Ya yi masa gafara shi da mahaifan sa da
musulmai

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

TAKAITACCEN BAYANI AKAN AKIDAR MUSULUNCI

Wallafar babban malami mai yawan sani
Muhammad bn Saleh Al-Usaimeen
Allah Ya yi masa gafara shi da mahaifan sa da
musulmai.

Da sunan Allah Mai rahama Mai jin kai

GABATARWA

Hakika godiya ta tabbata ga Allah, muna gode maSa, muna neman taimakonSa, muna neman gafararSa, muna tuba zuwa gareShi, muna neman tsarin Allah daga sharrukan kawunanmu, da kuma munanan ayyukanmu, Duk wanda Allah Ya shiryar da shi, babu mai batar da shi, kuma wanda Ya batar babu mai shiryar da shi, ina shaida cewa babu wani abin bautawa da gaskiya sai Allah, Shi kadai yake, baShi da abokin tarayya, Kuma ina shaida cewa (Annabi) Muhammad bawanSa ne kuma ManzanSa ne, Allah Yayi tsira a gare shi, da alayensa, da sahabbansa, da waɗanda suka biyo su da kyautatawa, Yayi aminci amincewa.

Bayan haka: Hakika (Ilimin kadaita Allah) (shi ne) Mafi ɗaukakar ilimai, kuma mafi girmansu a daraja, mafi wajabcinsu a nema, domin shi ilimin sanin Allah -

Maɗaukakin sarki - ne, da sunayenSa, da siffofinSa, da hakkokinsa akan bayinSa, kuma domin shi mabuɗin hanya ne zuwa ga Allah - Maɗaukakin sarki -, kuma ginshikin shari'oinSa ne.

Saboda haka: Manzanni sun haɗu akan kira zuwa gare shi, Allah - Maɗaukakin sarki - Yace:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ﴾

{Kuma ba Mu aiki wani Manzo ba a gabɓininka fãce Munã yin wahayi zuwa gare shi, cẽwa "Lalle ne Shi, bãbu abin bautãwa fãce Nĩ, sai ku bauta Mini} [al-Anbiyaa: 25].

Kuma Allh Maɗaukakin sarki Ya shaidarwa kanSa da kaɗaitaka, kuma mala'kunSa sun shaidar maSa da ita, da ma'abota sani, Allah - Maɗaukakin sarki - Yace:

﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُوا الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

{Allah Ya shaida cewa, Shi babu abin bautawa da gaskiya sai Shi kuma mala'iku da ma'abota sani (suma sun shaida) Yana mai tsayuwa da adalci, babu abin bautawa da gaskiya sai Shi Mabuwayi Gwani) [Aal Imran: 18].

Yayin da ya kasance wannan shi ne sha'anin tauhidi (kaɗaita Allah) to ya zama wajibi akan kowanne musulmi ya kula da shi a koyo da koyarwa, da bibbiya, da kuɗircewa, dan ya gina addininsa akan kuɓutaccen

ginshiki, da nutsuwa da mika wuya, har ya azurtu da fa'dodinsa, da sakamakonsa.

Allah Shi ne majibincin datarwa.

Mawallafi

ADDININ MUSULNCI

Addinin musulunci: Shi ne Addinin da Allah wanda Ya aiko (Annabi) Muhammad - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - da shi, kuma Allah Ya cika Addinai da shi, Ya cika shi ga bayinSa, Ya kuma cika ni'ima a gare su da shi, Ya yarda da shi a garesu a matsayin Addini, ba ya karbar wani Addini daga wani in ba shi ba, Allah - Maɗaukakin sarki - Yace:

﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ۝﴾

{Muhammadu bai kasance uba ga wani daga mazajenku ba, sai dai Manzon Allah ne kuma cikamakin Annabawa, Allah Ya kasance Masani ne ga dukkan komai} [al-Ahzab: 40].

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿...الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا...﴾

{Kuma yau ne Na cika muku Addininku, kuma Na cika muku ni'amarku, kuma Na yarje muku Musulunci a matsayin Addini} [al-Ma'ida: 3].

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ...﴾

{Lallai kadai Addini a wajen Allah shi ne Musulunci}
[Aal-Imran: 19].

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ
الْخَاسِرِينَ﴾^(٨٥)

{Kuma wanda ya nēmi wanin Musulunci ya zama addini, to, bā zā a karba daga gare shi ba. Kuma shi a Lāhira yana daga cikin māsu hasāra} [Aal-Imran: 85].

Kuma hakika Allah - Maɗaukakin sarki - Ya farlanta akan dukkanin mutane, da su bautawa Allah - Maɗaukakin sarki - da shi, sai Ya ce Yana yi wa Manzon Allah - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi magana:

﴿قُلْ يَتَّخِذُهَا النَّاسُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَأَمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ النَّبِيُّ الَّذِي يَأْمُرُ
بِاللَّهِ وَكَلِمَتِهِ ۖ وَاتَّبِعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ﴾^(١٥٨)

{Ka ce: Ya ku mutane lalle Ni manzon Allah ne zuwa gare ku baki daya, wanda mulkin sammai da kassai suka tabbata a gare Shi, babu abin bautawa da gaskiya sai Shi, Yana rayawa kuma Yana kashewa, ku yi imani da Allah da ManzonSa Annabi ummiyyi wanda Ya yi imani da Allah da kalmominsa ku bi Shi domin ku shiriya} [Al-A'araf: 158].

Kuma ya zo a ckin Sahihu Muslm; daga Abi Huraira-

Allah Ya yarda dashi- daga Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - cewa shi ya ce: " Na rantse da wanda ran Muhammad yake a hannunSa, babu wani da zai ji (bayanin abinda na zo da shi) daga wannan al'umma, Bayahude ne ko Banasare, sannan ya mutu bai yi imani da abinda aka aikoni da shi ba, face sai ya kasance daga ma'aboata wuta".

Kuma imani da shi: (shi ne) gasgata abinda ya zo da shi tare da karba da mika wuya, ba kawai gasgatawa ba, saboda wannan ne Abu Dalib bai kasance mai bada gaskiya da Manzon Allah - tsira da amincin Allah su tabbata a gareya shi - ba, tare da gasgatawarsa ga abinda ya zo da shi, da kuma shaidawarsa da cewa shi (Musulunci) yana daga mafificin Addinai.

Addinin Musulunci: Mai kunsar dukkanin maslahohine, waƙanda Addinan da suka gabata suka kunsu, mai kebentuwa ne akansu da kasancewarsa, shi wanda ya dace ne da dukkan zamani da al'umma, Allah - Maƙaukakin sarki - Ya ce Yana mai magana da ManzonSa:

﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا

عَلَيْهِ...﴾

{Mun saukar da Littafi zuwa gareka da gaskiya, mai gasgatawa ga abinda ya gabace shi na daga Littafi, kuma mai shaida akansa} [al-Ma'ida: 48].

Ma'anar kasancewarsa wanda ya yi daidaine da kowanne zamani da guri da al'umma: cewa riko da shi,

ba ya kore maslahar al'umma a kowanne zamani, ko gari, a'a shi ne ingantuwarsu, ma'anar haka, bai zamo cewa shi mai bi ne ga kowanne zamani da guri da al'umma ba, kamar yadda sashin wasu mutane suke nufin shi. (Wato shi ake bi a kowanne Lokaci da wuri).

Addinin musulunci: shi ne Addinin gaskiya, wanda Allah - Madaukakin sarki - Ya lamine cewa wanda ya yi riƙo da shi, riƙo na gaskiya, cewa zai taimake shi Ya kuma ba shi rinjaye akan waninsa, Allah - Madaukakin sarki - Ya ce:

﴿هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ﴿٩﴾﴾

{Shi ne wanda Ya aiko manzonSa da shiriyar da addinin gaskiya, dōmin ya bayyana shi a kan addini dukansa, kuma kō dā mushirikai sun ki.} {Al-Ssaf:9}.

Allah - Madaukakin sarki - Ya ce:

﴿وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٠﴾﴾

{Allah Ya yi wa'adi ga waɗanda suka yi īmāni daga gare. Ku, kuma suka aikata ayyukan kwari, lalle zai shugabantar da su a cikin kasa kamar yadda Ya shugabantar da waɗanda suke daga gabāninsu, kuma lalle ne zai tabbatar musu da addininsu wanda Ya

yardar musu, kuma lalle ne Yanã musanya musu daga bãyan tsõronsu da aminci, sunã bauta Mini bã su hada kõme da Nĩ. Kuma wanda ya kãfirta a bãyan wannan, to, waɗancan, su ne fãsikai}. {Al-Nur: 55}

Addinin musulunci: Akidane da shari'a, shi cikakke ne a akidarsa da kuma shari'arsa:

1- Yana umarni da kaɗaita Allah- Maɗaukakin sarki-yana kuma hani ga shirka.

2- Yana umarni da gaskiya kuma yana hana karya.

3- Yana umarni da adalci kuma yana hani daga zalunci, adalci shi ne dai-daitawa tsakanin masu kamanceceniya da kuma rabewa tsakanin masu sassabawa. Adalci bai zamo tsan-tsar dai-daitawa ba, kamar yadda wasu sashin mutane suke furici da shi, yayin da yake cewa: Addinin Musulunci Addinin dai-daitawa ne, kuma ya saki (maganar), domin lalle dai-daitawa tsakanin abubuwan da suka sassaba zalunci ne, Musulunci ba ya zuwa da shi, kuma ba ya yabon mai aikata shi.

4- Yana umarni da amana kuma yana hani daga ha'inci.

5- Yana umarni da cika alƙawari kuma yana hani daga yaudara.

6- Yana umarni da biyayya ga mahaifa kuma yana hani ga saba (musu).

7- Yana umarni da sada zumunci, su ne makusanta kuma yana hani daga yanke (zumunci).

8- Yana umarni da kyautata makwabtaka, kuma yana hani ga munanata.

Gamammiyar magana ita ce: Hakika (Musulunci) yana umarni da dukkan dabi'a mai falala; yana kuma hani ga dukkan dabi'a makaskanciya, yana umarni da dukkan aiki na gari, kuma yana hani akan dukkan mummunan aiki.

Allah - Madaukakin sarki - Ya ce:

﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَنِ وَإِيتَايَ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾

{Lalle Allah nã yin umurni da ādalci da kyautatāwa, da bai wa ma'abūcin zumunta, kuma yanā hani ga alfāsha da abin da aka ki da zalinci. Yanā yi muku gargadi, dāmmānin ku, kunā tunāwa} [al-Nahl: 90].

rukunAN musulunci

Rukunanan musulunci: Ginshikansa waɗanda yake ginuwa a kansu, su biyar ne: Wadanda aka anbata a cikin abinda Ibn Umar- Allah Ya yarda da su - ya ruwaito su daga Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - cewa shi ya ce: "An gina Musulunci abisa abubuwa biyar: Abisa ya kaɗaita Allah- a cikin wata ruwaya kuma abisa abubuwa biyar -: Shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, kuma hakika (Annabi) Muhammad bawanSa ne kuma ManzanSa ne, da tsaida sallah, da ba da zakka, da azumin watan

Ramadan da Hajji". Sai wani mutum ya ce: Hajji da azumin Ramadan? ya ce: "A'a, Azumin Ramadana da Hajji" haka ya ji shi daga Manzan Allah - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi.

1-Amma shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, kuma (Annabi) Muhammad bawanSa ne kuma ManzanSa ne shi ne:

Kudircewa a yanke wacce za'a bayyanar da wannan shahadar da harshe, kamar cewa shi da yankewarsa a hakan mai shaidawa ne agare shi, kadai an sanya wannan shaidawar rukuni guda daya tare da abin shaidawar da shi fiye da daya.

Ko dai: Cewa Manzo - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - mai isarwa ne daga Allah - Madaukakin sarki -, shaidawa a gare shi da bauta da kuma manzanci yana daga cikas shaidawa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah.

Ko kuma dai: Saboda wadannan shaidawa guda biyu su ne ginshikin ingancin ayyuka da kuma karbarsu, domin babu inganci ga wani aiki ko karba sai da ikhlasi ga Allah - Madaukakin sarki -, da kuma biyayya ga ManzanSa - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi -.

Da ikhlasi ne ga Allah shaidawa take tabbatuwa: Cewa babu abin bautawa da gaskiya sai Allah, kuma da biyayya ga Manzan Allah ne shaidawa take tabbata: Cewa (Annabi) Muhammad bawanSa ne kuma

ManzanSa ne.

Yana daga fa'idodin wannan shaidawar mai girma: 'Yantar da zuciya da rai daga bauta ga ababan halitta, kuma daga bin wanin Manzanni.

2- Amma tsaida sallah: To shi ne bauta ga Allah- Maɗaukakin sarki- da zai aikata ta a bisa fuskar daidaituwa da cika a lokutanta, da kuma yadda take.

Yana daga fa'idodinsa: Yalwatuwar kirji, da sanyin ido, da hana alfasha da abin ki.

3- Amma bada zakka: Shi ne bauta ga Allah - Maɗaukakin sarki - da bada gwargwadan wajibi a dukiyoyi na zakka waɗanda suka cancanta.

Yana daga fa'idodinsa: Tsarkake rai daga kaskantacciyar ɗabi'a (rowa) da biyan bukatar Musulunci da musulmai.

4- Amma kuma Azumin watan Ramadan: shi ne bauta ga Allah -Maɗaukakin sarki - da kamewa daga abubuwa masu karya (azumi) da rana a Ramadana.

Yana daga fa'idodinsa: Horar da rai a bisa barin abubuwan so, dan neman yardar Allah - Mai girma da ɗaukaka -.

5- Amma ziyartar Ɗakin Allah: Shi ne bauta ga Allah- Maɗaukakin sarki - da nufin Ɗaki mai alfarma,dan aikata alamomin (ayyukan) Hajji.

Yana daga fa'idodinsa: Horar da rai a kan bada dukiya da aka tara da karfin jiki a wajen biyayyar Allah - Maɗaukakin sarki - da wannan ne Hajji ya kasance

wani nau'i na jihadi akan tafarkin Allah - Madaukakin sarki -.

Wadannan fa'idodin wadanda muka ambace su, na wadannan ginshikan, dama wadanda ba mu ambace su ba, suna sa al'umma (su zamo) al'umma ta Musulunci tsarkakkiya mai tsarkaka, tana yin Addini ga Allah Addini na gaskiya, tana kuma mu'amalantar halitta da adalci da kuma gaskiya. Domin abinda ba su ba daga shari'oin Musulinci, yana ingantuwa ne da ingantuwar wadannan ginshikan, kuma halayen al'umma suna ingantuwa da ingantuwar Addininta, kuma ingantuwar halayensu yana tsere mata ne, da gwargwadan abinda ya tsere mata na daga ingantuwar al'amuran Addininta.

Wanda yake son karin bayanin haka, to ya karanta fadinSa - Allah Madaukakin sarki -:

﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ ءَامَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٦١﴾ أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيِّنًا وَهُمْ نَائِمُونَ ﴿٦٢﴾ وَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَن يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يُلْعَبُونَ ﴿٦٣﴾ أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ ﴿٦٤﴾﴾

{Da a ce ma'abota alkaryu sun yi imani kuma sun ji tsoran Allah, lalle da mun bude musu albarkatu daga sama da kasa, sai dai sun karyata, sai muka kamasu da abinda suka kasance suke tsururuta, shin ma'abota alkaryu sun amintu azabarmu ta zo musu da daddare alhalin suna barci, shin ma'abota alkaryu sun amintu

azabarmu ta zo musu da hantsi alhalin suna wasa, shin sun amintu da makircin Allah, babu wanda yake amintuwa da makircin Allah sai mutane masu hasara} {al'Aaraf: 96-99}.

Ya yi duba a tarihin waƙanda suka gabata, haƙika tarihi izina ne ga ma'abota hankula, kuma abin la'akari ne ga wanda shamaki bai tsare zuciyarsa ba, Allah Shi ne abin neman taimako.

GINSHIKAN AKIDAR MUSULUNCI

Addinin Musulunci:-Kamar yadda muka bayyana a baya- akida ne da shari'a, haƙika mun yi nuni zuwa wani abu daga shari'o'nsa, kuma mun ambaci rukunansa waƙanda ake la'akari da su ginshikai ga shari'o'nsa.

Amma akidar Musulunci, ginshikanta: Imani da Allah, da mala'ikunSa, da littatafanSa da manzanninSa da ranar lahira, da kaddara alkhairinsa, da sharrinsa.

Haƙika littafin Allah da sunnar ManzanSa - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - sun yi nuni a bisa waƙannan ginshikan.

Acikin littafin Allah - Allah Maƙaukakin sarki - Yana cewa:

﴿لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُولُوا وَجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّنَ...﴾

{Ku fuskantar da fuskokinku bangaren gabas da

yamma bai zamo kawai biyayya ba, sai dai biyayya wanda ya yi imani da Allah da ranar lahira da mala'iku da littafi da Annabawa} [al-Bakara: 177], Yana cewa akan kaddara:

﴿إِنَّا كُلَّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ ﴿١٩﴾ وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ ﴿٥٠﴾﴾

{Hakika mu kowanne abu mun halicce shi da gwargwado (da muka kaddara shi) lamarun mu bai zamo ba, sai (kalma) daya kamar kiftawa da ido} {Kamar: 49-50}.

A cikin sunnar Manzan Allah - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- Yana amsawa Jibrila lokacin da ya tambaye shi game da imani: "Imani: (shi ne) ka yi imani da Allah, da mala'ikunSa da littattafanSa, da manzanninSa, da ranar lahira, kuma ka yi imani da kaddara: alkhairinta da sharrinta".

Imani da Allah - Madaukakin sarki -:

Amma imani da Allah, yana kunsar abubuwa ne guda huɗu:

Abu na farko: Imani da samuwar Allah - Madaukakin sarki -:

Hakika kyakkyawar Dabi'a, da hankali da shari'a, da riska ta sarari, sun yi nuni a abisa samuwarSa - Allah Madaukakin sarki -

1- Amma nunin halitta ta asali a bisa samuwarSa-tsarki da daukaka sun tabbata a gare Shi -: Hakika dukkan abin halitta an halicce shi ne akan imani da

mahaliccinsa, ba tare da rigayar tunani ba, ko koyarwa, babu wanda zai juya ya bar abinda wannan halitta ta asali ta hukuntar, sai wanda abinda zai juyar da shi daga gare ta ya darsu akan zuciyarsa; Saboda fadar Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi -: "Babu wani abin haihuwa face ana haihuwarsa akan dabi'a ta musulinci, sai dai iyayensa su mai da shi Bayahude, ko su maida shi Banasare, ko su maida shi mai bautar wuta (mushiriki)".

2- Amma nunin hankali a bisa samuwar Allah - Madaukakin sarki - domin cewa waɗannan abubuwan halitta: waɗanda suka gabata da waɗanda za su zo, babu makawa suna da wani mahalici da Ya samar da su, domin ba zai yuwu ba, su samar da kansu da kansu, kuma ba zai yuwu ba su samu haka kwatsam.

Ba zai yuwu ba, su samar da kansu da kansu: domin wani abu ba ya halittar kansa, domin kafin samuwarsa rasasshe ne, to ta yaya zai kasance mahalicci?!

Ba kuma zai yuwu ba, su samu katsahan, domin dukkan fararre lalle ba makawa akwai wanda ya farar da shi, kuma domin cewa samuwarta a bisa wannan tsari mai kayatarwa, da jerantuwa mai dānfaruwa, da haɗuwa mai cudanyuwa tsakanin dalilai da abubuwan da suke haifar da su, da kuma tsakanin kasantattuwa sashinsu tare da sashi, (hakan) zai hana hani yankakke samuwarsu ta kasance katsahan, domin abin samarwa ta hanyar katsahan ba ya zamowa akan tsari a asalin

samuwarsa, to ta yaya zai kasance tsararre a halin wanzuwarsa da ci gabansa?!

Idan ba zai yuwu ba cewa waɗannan ababan halitta su samar da kansu da kansu, ko kuma su samu katsahan, to ya tabbata cewa akwai wanda ya samar da su, shi ne Allah Ubangijin talikai.

Hakika Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ambaci wannan dalili na hankali, da hujja yankakkiya a cikin surar al-Dur; a inda Ya ce:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ۝٣٥﴾

{Ko an haliccesu ne ba daga wani abu (da Ya halitta ba) ko su ne masu halitta} [al-Dur: 35]. Yana nufin: Cewa su ba'a haliccesu ba ba tare da Mahalicci ba, ba kuma su ne suka halicci kawunansu ba; to ya tabbata cewa Mahaliccinsu Ya kasance shi ne Allah - Mai girma da ɗaukaka -. Saboda wannan ne, ya yin da Jubairu Dan Mud'im - Allah Ya yarda da shi - ya ji Manzan Allah - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - yana karanta Surat al-Dur sai ya kai ga waɗannan ayoyin:

﴿أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ ۝٣٥ أَمْ خَلَقُوا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ

لَا يوقِنُونَ ۝٣٦ أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصَيِّطُونَ ۝٣٧﴾

{Ko an haliccesu ba daga wani abu (da Ya haliccesu ba) ko su ne masu halitta, ko sun halicci sammai da kassai, ba hakaba, ba sa sakan-kancewa, ko akwai taskokin Ubangijinka a gurinsu, ko sune masu rinjaye} [al-Dur: 35-37].

Jubairu ya kasance a wannan lokaci mushiriki ne ya ce: "Zuciyata ta kusa ta fashe, hakan shi ne farkon abinda ya tabbatar da imani a cikin zuciyata".

Mu buga misali da zai bayyanar da haka: Cewa da ace wani mutum zai ba ka labarin wani katafaren gida mai tsawo, da lambuna suka kewaye shi, kuma koramu suke gudana a tsakaninsu, kuma an cika shi da shinfidu da gadaje, an kuma kawata shi da nau'oin ado daga masu tabbatar da shi da kuma cika shi, ya kuma ce da kai: Hakika wannan katafaren gida da abinda yake cikinsa na daga cika, hakika ya samar da kansa ne, ko ya samu hakannan kwatsam, ba tare da mai samawarwa ba, da ka yi gaggawan musun hakan, da kuma karyata shi, kuma ka dauki zancensa wauta ta magana, shin zai yi wu bayan haka, wannan kasantacce mai fadi ya kasance: da kasarsa da samansa da taurarinsa, da halayensa, da tsarinsa mai kayatarwa mai rinjaye, ya samar da kansa, ko ya samu kwatsam ba tare da mai samarwa ba?!

3- Amma dalilai na Shari'a a bisa samuwar Allah - Madaukakin sarki -; domin cewa dukkanin littattafan sama, suna furici da haka: da abinda suka zo da shi na daga hukunce-hukunce na adalci wadanda suka kunshi maslahohin halitta, dalili ne a bisa cewa, su daga Ubangiji Gwani Masani da maslahohin halittarSa suke, Da abinda suka zo da shi na daga labarai na kasantacce wadanda waki'i ya shaida da gaskiyarsu,

dalili ne a bisa cewa su daga Ubangiji Mai iko a bisa samar da abinda Ya bada labari da shi suke.

4- Amma dalilan riska ta sarari a bisa samuwar Allah - Maɗaukakin sarki -: To tana daga fuskoki biyu:

Daya daga cikinsu: Cewa mu muna ji kuma muna gani na amsawa masu roko da agazawa masu neman dauki, abinda yake nuni nuni yankakke a bisa samuarSa - Maɗaukakin sarki -, Allah - Maɗaukakin Ya ce:

﴿وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ...﴾

[Ka ambaci Nuhu ya yin da Ya kira kafin (Annabawan da aka ambata) sai Muka amsa masa] [Anbiya: 76] Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {A ya yin da kuke neman agajin Ubangijinku sai Ya amsa muku} [Anfal: 9].

Kuma a cikin Sahihul Bukhari daga Anas bn Malik-Allah Ya yarda da shi - ya ce: Hakika wani balaraban kauye ya shigo ranar Juma'a - alhalin Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - yana huduba- sai ya ce: Ya Manzan Allah dukiya ta halaka iyalai sun yunwata, ka rokar mana Allah; sai ya daga hannayensa ya yi addu'a, sai girgije ya ta so ya yaɗu, kamar duwatsu, bai gushe ba akan mimbarinsa, har naga ruwan sama yana diga daga gemunsa.

A cikin kuma Juma'a ta biyu, sai wannan balaraben kauyen ya tashi, ko waninsa ya ce: Ya Manzan Allah, gini ya rushe, kuma dukiya ta dulmiye, ka rokar mana

Allah, sai ya daga hannayensa, kuma tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi ya ce: "Ya Allah a gefunanmu ba akanmu ba". Ba ya nuna wata nahiya face sai ta yaye.

Kuma amsawar masu Addu'a bai gushe wani lamari abin shaidawa ba (gani) zuwa wannan zamaninmu, ga wanda ya gasgata fakewa da mika lamarinsa ga Allah- Maɗaukakin sarki - ya kuma zo da sharuɗɗan amsawa.

Fuska ta biyu: Haƙiƙa ayoyin Annabawa waɗanda ake kiransu da mu'ujizoti, kuma mutane suke ganinsu, ko suke jin su hujja ce yankakkiya a bisa samuuwar Mai aiko su, Shi ne Allah - Maɗaukakin sarki -; domin su wasu al'amura ne da suka fita (wuce) ikon ɗan Adam, Allah - Maɗaukakin sarki - Yana gudanar da su, dan karfafawa ga ManzanninSa da kuma taimako a gare su.

Misalin haka: Mu'ujizar (Annabi) Musa- amincin Allah ya tabbata a gare shi - Allah - Maɗaukakin sarki - Ya umarce shi da ya buga sandarsa akan kogi, sai ya buga ta, sai ya tsage goma sha biyu hanya bushashshiya, ruwa kuma a tsakaninsu kamar duwatsu, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَضْرِبْ بَعْصَاكَ الْبَحْرَ ۖ فَانْفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ

الْعَظِيمِ ﴿٣٢﴾

{Sai Muka yi wahayi zuwa ga Mūsā cēwa "Ka dōki tēku da sandarka." Sai tēku ta tsāge, kōwane tsāgi ya

kasance kamar falalen dūtse mai girma.} [al- Shu'araa: 63].

Misali na biyu kuma: Mu'ujizar (Annabi) Isa - amincin Allah ya tabbata a gare shi - ta yadda yake rayar da matattu, kuma ya fito da su daga kabaruurukansu da izinin Allah, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya faɗa game da shi:

﴿...وَأُحْيِ الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ...﴾

{Kuma Ina rayar da matattu da izinin Allah} [al-Imran: 49] Kuma Ya ce:

﴿...وَإِذْ أَخْرَجَ الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِي...﴾

{A ya yin da kake fitar da matattu da iziniNa} [al-Ma'ida: 110].

Misali na uku kuma: Na (Annabi) Muhammad - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- lokacin da kuraishawa suka nemi mu'ujiza daga gare shi, sai ya yi nuni zuwa ga wata, sai ya tsage tsagi biyu, mutane suka gan shi, akan haka ne fadarSa - Maɗaukakin sarki -:

﴿أَقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ ۖ وَإِن يَرَوْا ءَايَةً يُعْرِضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ

مُسْتَمِرٌّ ۖ﴾

{Alkiyama ta kusanto, wata ya tsage idan suka ga wata mu'ujiza, suna kauda kai kuma suna cewa tsafi ne mai wucewa} [al-Kamar: 1-2].

Waɗannan mu'ujizozin da aka gani, waɗanda Allah - Maɗaukakin sarki - Yake gudanar da su, dan

karfafawa ga ManzaninSa, da kuma taimako a gare su, suna nuni nuni yankakke a bisa samuwarsa - Maɗaukakin sarki -.

Al'amari na biyu daga abinda imani da Allah ya ke kunshe da shi: Imani da RububiyarSa ai cewa Shi kaɗai ne Ubangiji ba Shi da abokin tarayya ko mai taimako.

Ubangiji: Shi ne wanda halitta, da mulki, da umarni, suka tabbata a gare Shi, babu wani mahalicci ko mamallaki sai Shi, babu wani umarni sai gare Shi, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿...أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ...﴾

{Ku saurara, halittta da umarni sun tabbata a gare Shi} [Aaraf: 54] Kuma Ya ce:

﴿...ذَٰلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ ۚ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِن دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِن

قَظِيمٍ﴾

{Wancananku Allah Ubangijinku, mulki ya tabbata a gare Shi, waɗanda kuke bautawa wanda ba shi ba, ba sa mallakar wani abu, na daga bawan kwallan dabino} [Fadir: 13].

Ba a san cewa wani daga halitta ya yi musun Ubangijintakar Allah - Maɗaukakin sarki ba - sai dai idan ya kasance mai girman kai mara kuɗirce abinda yake faɗa ba, kamar yadda ya faru ga Fir'auna, ya yin da ya ce da mutanansa: {Sai ya ce nine ubangijinku mafi ɗaukaka} [al- Nazi'at: 24] kuma ya ce: {Ya ku

manya-manyan (mutane ne na) ban san wani ubangiji a gare ku da ba ni ba} [al- Kasas: 38], sai dai hakan bai zamo daga akida ba, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Suka yi musunsu (ayoyi) kawunansu kuma suka tabbatar da su, dan zalinci da girman kai} [al-Naml: 14]. Kuma (Annabi) Musa ya ce da Fir'auna cikin abinda Allah Ya hakaito daga gare shi: {Hakika ka san ba wanda ya saukar da waɗannan sai Ubangijin sammai da kassai, hujjoji (masu nuna girman Allah) kuma hakika ni ina zatanka ya Fir'auna halakakke} [al-Isra'i: 102], Saboda wannan ne mushirikai suka kasance suke tabbatar da Ubangijintakar Allah - Maɗaukakin sarki -, tare kuma da yadda suke masa tarayya a Allantaka, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿قُلْ لِمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۖ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ۚ﴾ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ۖ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ۚ قُلْ مَنْ بِيَدِهِ مَلَكُوتُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ۚ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ ﴿٢١﴾﴾

{Ka ce kassai da abin da ke cikinsu na waye in kuna da sani za su ce na Allah ne, Ka ce: shin ba kwa yi tunani ba. Ka ce wanene Ubangijin sammai bakwai kuma Ubangijin Al'arshi Mai girma Za su ce na Allah ne. Ka ce ashe ba kwa ji tsoron Allah ba. Ka ce wanene taskokin komai suke a hannunSa wanda ke bayar da mafaka shi ba'a ba shi mafaka in har kun kasance kuna da sani. Za su ce na Allah ne, to tayaya ake sihirce ku}

[al- Mu'uminun: 84-89].

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿وَلَيْنَ سَأَلْتَهُم مِّنْ خَلْقِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَيَقُولُنَّ خَلَقْنَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ۝٩﴾

{Kuma lalle ne, idan ka tambaye su, "Wāne ne ya halitta sammai da kasa?" Lalle zā su ce, "Mabuwāyi Mai ilmi ne Ya halitta su} [al-Zukhruf: 9].

Kuma tsarki ya tabbatar maSa Ya ce:

﴿وَلَيْنَ سَأَلْتَهُم مِّنْ خَلْقِهِمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ ۝٨٧﴾

{Kuma lalle idan ka tambaye su: "Wāne ne ya halitta su?" Lalle ne zā su ce Allah ne. To, yāya ake jūyar da su?} [al-Zukhruf: 87].

Lamarin Allah tsarkakken sarki, mai gamewa ne ga lamari na kasantacce da na shari'a, kamar yadda Shi ne Mai tsara kasantacce mai hukunci a cikinsa, da abinda Yake nufi, gwargwadan abinda hikimarSa take hukuntarwa, to, kuma Shi ne hakanan Mai hukunci a cikinsa da shar'anta ibadu, da hukunce-hukuncen ma'amaloli gwargwadan yadda hikimarSa take hukuntarwa. Wanda ya riki wani mai shar'antawa tare da Allah - Maɗaukakin sarki -, ko (ya riki) wani mai hukuntawa a ma'amaloli, to hakiƙa ya yi shirka da Shi, kuma bai tabbatar da imani ba.

Lamari na uku daga abinda imani da Allah yake kunsarsa: Imani da Allantakaswa, wato: Cewa shi kaɗai ne abin bautawa da gaskiya, ba Shi da abokin tarayya, (Ilahu) da ma'anar (ma'aluuh) wato (abin bautawa) dan so da girmamawa.

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Abin bautarku abin bauta ne ɗaya, babu abin bautawa da gaskiya sai Shi Mai rahama Mai jin kai} [al- Bakara: 163]

﴿شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ (١٨)

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Allah Ya shaida cewa, Shi babu abin bautawa da gaskiya sai Shi kuma mala'iku da ma'abota sani (suma sun shaida) Yana Mai tsayuwa da adalci, babu abin bautawa da gaskiya sai Shi Mabuwayi Gwani} [al- Imraan: 18], Duk wanda ya riki wani abin bautawa tare da Allah, yake bautawa waninSa, to, ulhiyyarsa batacciya ce, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ﴾ (٢٦)

{Wancan! sabōda lalle ne Allah, shĩ ne Gaskiya, kuma lalle ne, abin da suke kira waninSa shi ne karya. Kuma lalle ne Allah, Shĩ ne Maɗaukaki, Mai girma} [al- Hajj: 62]. Kuma ambatansu Alloli ba ya ba su can-cantar Allantaka, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: dangane da {Laata, da Uzza, da Manaata}:

﴿إِنْ هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ سَمِيئُوهَا أَنْتُمْ وَءَابَاؤُكُمْ مَّا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَانٍ...﴾

{Su ba su zamo ba face sunaye ne da kuka ambacesu, ku da iyayenku, Allah bai saukar da wata hujja a gare su ba} [al-Najm: 23].

Kuma Ya ce dan gane da (Annabi) Hudu - amincin Allah ya tabbata a gare shi - cewa shi ya ce da mutanensa:

﴿...أَتُجَدِّلُونَنِي فِي أَسْمَاءٍ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَعَابَاؤُكُمْ مَا نَزَّلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ...﴾

{Shin kwadinga jayayya da ni akan wasu sunayen da ku ka ambace su, ku da iyayenku, Allah bai saukar da wata hujja ba a gare su} [al-A'araf: 71].

Kuma Ya ce dan gane da (Annabi) Yusuf - amincin Allah ya tabbata a gare shi- cewa shi ya ce wa abokansa na kurukuku su biyu:

﴿يَصْلَحَنِي السِّجْنُ أَرْبَابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمْ اللَّهُ الْوَحِيدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَعَابَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ...﴾

{Ya ma'abota kurukuku biyu shin (bautar) iyayangiji mabanbanta shi ya fi alkhairi ko (bautar) Allah daya Mai rinjaye? ba wani abu kuke bautawa ba koma bayanSa face wasu sunaye da kuka ambace su, ku da iyayenku, Allah bai saukar da wata hujja a gare su ba} [Yusuf: 39-40].

Saboda wannan ne manzanni- tsira da amincin Allah su tabbata a gare su- suka kasance, suna cewa mutanansu:

﴿...أَعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ...﴾

{Ku bautawa Allah ba ku da wani abin bauta da gaskiya wanda ba Shi ba} [al-A'araf: 59] Sai dai mushirikai sun fi hakan, suka riki alloli komabayan

Allah , suna bauta musu tare da Allah- tsarkakakken sarki kuma Maɗaukaki- suna neman nasara da taimako da su.

Kuma haƙiƙa- Allah - Maɗaukakin sarki- Ya bata rikar waɗannan iyayengjin da hujjoji biyu na hankali:

Na farko: Cewa shi babu wani abu na na abinda ya kebenci Uluhiyya (Allantaka) ga waɗannan iyayen gijin waɗanda suka rike su, su ababan halitta ne, basa halitta, basa janyo wani amfani ga masu bauta musu, ko ingije wata cuta da gare su, kuma basu mallaki rayuwa ko mutuwa a gare su ba, ba sa mallakar wani abu daga sammai, ba sa kuma tarayya a cikinsa.

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Kuma suka riki abūbuwan bautawa, baicin Shi, bā su yin halittar kōme alhāli sū ne ake halittāwa kuma bā su mallakar wa kansu wata cūta ko wani amfāni, kuma bā su mallakar mutuwa kuma bā su mallakar rāyarwa, kuma bā su mallakar tāyarwa} [al-Furkan:3].

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Ka ce: Ku kirayi waɗanda kuka riya (cewa abubuwan bauta ne) baicin Allah, ba su mallakar ma'aunin zarra a cikin sammai, kuma ba su mallakarsa a cikin kassai kuma ba su da wani abu na tarayya a cikinsu, kuma ba shi da wani mataimaki daga gare su. kuma wani ceto ba ya amafani gare Shi sai ga wanda ya yiwa izini} [al-Saba: 22-23]

﴿أَيُّشْرُكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ ﴿١٦﴾ وَلَا يَسْتَطِيعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا

أَنفُسُهُمْ يَنْصُرُونَ ﴿١٩٢﴾

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: Sa dinga haɗa Allah da abin da ba ya iya halittar komai, alhali kuma su halittar su aka yi, ba sa iya yi musu wani taimako, kuma ko kansu ma ba sa iya taimakawa} [al-Aaraf:191-192].

Idan wannan ya kasance shi ne halin waɗancan iyayen giji (ababan bauta), to haƙika rikarsu a matsayin ababan bauta, yana daga mafi wautar wauta, kuma barna mafi baci.

Na biyu: Haƙika waɗannan mushirikan, sun kasnce suna tabbatar da cewa, Allah - Maɗaukakin sarki - Shi kaɗai ne Ubangiji Mahalicci, wanda mulkin kowanne abu ke hannunSa, Shi Yana amintar da wanda Ya so, kuma ba'a amintar da wanda Ya yi nufin azabtarwa, wannan yana tabbatar da su kaɗaita Shi da bauta, kamar yadda suka kaɗaita Shi da halitta,

﴿يَتَأْتِيهَا النَّاسُ أَعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٩١﴾ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَّكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٩٢﴾﴾

Kamar yadda- Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Yaku mutane ku bautawa Ubangijinku, wanda Ya halicce ku da waɗanda suke gabanin ku, domin kwaji tsoran Allah, (shine) wanda Ya sanya kasa agare ku shinfida, sama kuma gini (rufi), Ya kuma saukar da ruwa daga sama, sai Ya fitar daga 'ya'yan itatutuwa da

shi (ruwan) dan arziki agare ku, kada ku sanya kishiyoyi ga Allah alhalin kuna sani} [al-Bakara: 21-22].

Kuma - Maɗaukakin sarki Ya ce: { Lalle da za ka tambaye su waye ya haliccesu, lalle za su ce Allah ne, ta yaya ake juyar dasu} [al-Zukhrif: 87].

Kuma Maɗaukakin sarki Ya ce: {Kace: Wa yake azurta ku daga sama da kasa, ko wanene yake mallakar ji da magannai, waye yake fitar da rayayye daga matacce, kuma yake fitar da matacce daga rayayye, wanene yake tsara lamari, da sannu za su ce Allah ne, bakwa ji tsoran Allah ba, wancananku (shine) Allah Ubangijinku na gaskiyya, ba bu abinda ke bayan gaskiya sai bata, ta yaya ake juyar da ku} [Yunus: 31-32].

Lamari na huɗu daga abinda imani da Allah yake kunshe da shi: Imani da sunayenSa da kuma siffofinSa:

Yana nufin: Tabbatar da abinda Allah Ya tabbatarwa kanSa a cikin littafinSa, ko sunnar ManzanSa - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - na daga sunaye da siffofi, a bisa fuska da ta dace da Shi, ba tare da canja ko kore ko kamanta (siffofi da sunayenSa) ba, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Allah Yana da sunaye kyawawa, ku kiraShi da su, ku bar waɗanda suke shisshigi a cikin sunayenSa da sannu za a saka musu da abinda suka kasance suna aikatawa} [al- Aaraf: 180]

﴿...وَلَهُ الْمَثَلُ الْأَعْلَىٰ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾

وقال تعالى: ﴿...لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾

Maɗaukakin sarki Ya ce: {Kuma yana da misali wanda ya fi ɗaukaka a cikin sammai da kasa, kuma shi ne Mabuwayi Gwani} [al-Ruum: 27]

Maɗaukakin sarki Ya ce: {Ba bu wani abu da ya yi kama da Shi kuma Shi mai ji ne kuma Mai gani ne} [al-Shuura: 11].

Hakifa jama'a biyu sun bata a wannan lamari:

Na farkonsu: (Masu korewa) waɗanda suka yi musun sunayen da siffofin, ko sashinsu, suna masu riya cewa, tabbatar da su ga Allah zai lazimtar da kamanceceniya, wato: Kamanta Allah - Maɗaukakin sarki - da halittunSa, wannan riyawa batacciya ce, saboda wasu fuskoki, daga cikin fuskokin:

Na farko: Cewa shi yana lazimtar da lazimai batacciya, kamar warwara a cikin zancen Allah tsarkakken sarki, hakan kuwa cewa Allah - Maɗaukakin sarki - Ya tabbatarwa kanSa sunaye da siffofi, kuma Ya kore wani abu ya kasance tamkarSa, Da a ce tabbatar da su yana lazimtar da kamanceceniya, da tufka da warwara sun tabbata a cikin zancen Allah, da kuma karyata sashinsa da sashi, (tsarki ya tabbata ga Allah).

Na biyu: Cawa haɗuwar abubuwa biyu a suna ko siffa ba ya lazimtar da su kasance masu kamanceceniya , kai kana ganin mutane biyu suna haɗuwa a cewa kowannensu mutum ne mai ji, mai

gani mai magana. Ba ya lazimtuwa daga haka su yi kamanceceniya a ma'anoni na mutuntaka, ji, da gani, da magana,

Za ka ga dabbobi suna da hannaye, da kafafu, da idanuwa, haɗuwarsu a wannan ba ya lazimtar da hannayensu da kafafuwansu da idanuwansu su kasance masu kamanceceniya.

Idan nisan banbanci ya bayyana, tsakanin ababan halitta, cikin abinda suka haɗu a cikinsa, na daga sunaye da siffofi, to nisan banbanci tsakanin Mahalicci da ababan halitta, shi ya fi bayyana kuma ya fi girma.

Jama'a ta biyu: (Masu kamantawa) waɗanda suka tabbatar da sunayen da siffofin, tare da kamanta Allah - Maɗaukakin sarki - da halittarSa, suna masu riya cewa wannan shi ne hukuncin abinda nassoshi suka yi nuni da shi, domin Allah Yana magana da bayi da abinda za su fahimta, wannan riyawar batacciya ce, saboda wasu fuskoki, daga cikin fuskokin:

Na farko: Cewa kamantuwar Allah - Maɗaukakin sarki - da halittunSa lamari ne da hankali da shria'a za su bata su, kuma ba zai yi wu ba, abinda nassosin littafi da sunna suka hukuntar ya kasance lamari batacce,

Na biyu: Hakika Allah - Maɗaukakin sarki - Ya yi magana da bayi da abinda za su fahimta daga asalin ma'ana, amma hakikar abinda waccan ma'anar take kansa, to shi yana daga abinda Allah - Maɗaukakin sarki - Ya kebanta da saninsa cikin abinda yake da

alaka da zatinSa da kuma siffofinSa.

Idan Allah Ya tabbatarwa kanSa cewa Shi Mai ji ne: To hakika ji sananne ne ta bangaran ma'ana (shi ne riskar sautuka) sai dai hakikar haka dangane da jin Allah - Maɗaukakin sarki - ba abin sani ba ne, domin hakikar ji tana nisantar juna har ga ababan halitta, to nisantarta tsakanin Mahalicci da ababan halitta shi ya fi bayyana kuma yafi girma.

Idan Allah - Maɗaukakin sarki - Ya bada labari game da kanSa cewa Shi Ya daidaitu akan Al'arshinSa, to hakikar daidaituwa ta bangaren asalin ma'ana sananniya ce, sai dai hakikar daidaituwa wacce Shi Yake a kanta ba sananniya ba ce a gare mu, dangane da daidaituwar Allah akan Al'arshinSa, domin hakikar daidaituwa tana banbantar juna a hakkin abin halitta. Daidaituwa akan kujera tabbacciya ba ta zamo ba kamar daidaituwa akan siddin rakumi mai wahalarwa mai tirjiya ba, idan ta banbanta a hakkin abin halitta, to banbantarta tsakanin Mahalicci da abin halitta shi ya fi bayyana kuma ya fi girma.

Imani da Allah - Maɗaukakin sarki - a bisa abinda muka siffanta yana samarwa mumini fa'idoji masu girma, yana daga cikin su:

Ta farko: Tabbatar da kaɗaitakar Allah - Maɗaukakin sarki -, ta yadda kauna ko tsoro ba za su ratayu da waninSa ba, kuma ba zai bautawa wninSa ba.

Ta biyu: Cikar son Allah - Maɗaukakin sarki - da girmamaShi, gwargwadon abinda sunayenSa kyawawa da siffofinSa maɗaukaka suka hukunta.

Ta uku: Tabbatar da bauta maSa da aikata abinda Ya yi umarni da shi, da kuma nisantar abinda Ya yi hani agare shi.

IMANI DA MALA'IKU

Mala'iku: Wata duuniya ce ta gaibu, ababar halitta, masu bautar Allah - Maɗaukakikn sarki -, ba su da wani abu daga abubuwan da suka kebanci Ubangijintaka ko Allantaka, Allah - Maɗaukakikn sarki - Ya halicce su daga haske, Ya kuma ba su cikakken mika wuya ga umarninSa da karfi a bisa zartar da shi, Allah - Maɗaukakikn sarki - Ya ce: {Waɗanda suke gurinSa ba sa girman kai ga bauta maSa, ba sa kosawa, suna tsarkake (Allah) dare da rana ba sa yin rauni} [al-Anbiya: 19-20].

Kuma su adadi ne mai yawa, babu mai kididdigesu sai Allah - Maɗaukakikn sarki -, haɗika ya tabbata a cikin Bukhari da Muslim daga hadisin Anas- Allah Ya yarda da shi- a kissar Mi'iraji cewa, Annabi-tsira da amincin Amincin Allah su tabbata a gare shi- an dago masa Baitul Ma'amuur a sama, kowacce rana Mala'iku dubu saba'in ne suke yin sallah a cikinsa, idan suka fita ba sa dawowa zuwa gare shi, karshen abinda ke a kansu.

Imani da Mala'iku yana kunsar al'amura huɗu:

Na farko: Imani da samuwarsu.

Na biyu: Imani da wanda muka san sunansa daga cikinsu da sunansa, (kamar Jibril) waɗanda ba mu san sunansu ba, mu yi imani da su a dunkule.

Na uku: Imani da abinda muka sani daga siffofinsu, kamar siffar (Jibriil) haƙika Annabi- tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya bada labarin cewa shi ya gan shi a siffarsa wacce aka halicce shi a kanta, yana da fuka-fukai ɗari shida, haƙika ya rufe sasannin sama.

Kuma haƙika Mala'ika ya kan iya canzawa da umarnin Allah - Maɗaukakikn sarki - zuwa kamannin wani mutum, Kamar yadda ya faru ga (Jibriil) a yayin da Allah - Maɗaukakikn sarki - Ya aika shi zuwa ga Nana Maryam, sai ya kamantu da mutum daidaitacce agareta, kuma lokacin da ya zo zuwa ga Annabi- tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- alhalin shi yana zaune a cikin sahabbansa, ya zo masa da siffar wani mutum mai tsananin farin tufafi mai tsananin bakin gashi, ba a ganin alamar tafiya agare shi, kuma babu ɗaya daga sahabbai wanda ya san shi, sai ya jingina gwiyoinsu zuwa gwiyoinsu, ya kuma ɗora tafukakan hannayensa akan cinyoinsu, ya tambayi Annabi-tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- dangane da Musulunci da mani, da kyautayi, da tashin alkiyama, da alamominta, sai annabi-tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya amsa masa, sa ya tafi, sai

annabin Allah tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya ce: "Wannan Jibril ne ya zo muku ne ya sanar daku Addininku".

Hakanan Mala'iku waɗanda Allah - Maɗaukakikn sarki - Ya aika su zuwa (Annabi) Ibrahim da (Annabi) Luđu sun kasnce ne a bisa surar mutane (mazaje).

Na huđu daga abinda imani da mala'iku yake kunsarsa: Imani da abinda muka sani na daga ayyukansu, waɗanda suke tsayawa dasu da umarnin Allah - Maɗaukakikn sarki - kamar tsarkake Shi, da bauta maSa dare da rana, ba tare da kosawa ko rauni ba.

Kuma wasunsu yakan kasance suna da wasu ayyuka na musamman,

Misalin: Jibril amintacce a bisa wahayin Allah - Maɗaukakin sarki, Allah Yana aika shi da shi (wahayi) zuwa Annabawa da Manzanni.

Kuma misalin: Mika'ilu: Wanda aka wakilta shi ga ruwan sama da tsirrai.

Hakanan misalin Israafil: Wanda aka wakilta ga busa a cikin kaho a lokacin tashin alkiyama da tasowar halitta.

Kuma kamar Mala'ikan mutuwa: Wanda aka wakilta ga karɓar rayuka a lokacin mutuwa.

Da misalin Malik: Wanda aka wakilta ga wuta, shi ne mai tsaran wuta.

Kuma kamar misalin: Mala'iku waɗanda aka

wakilta ga 'yan tayi a cikin mahaifa, idan mutum ya cika wata huɗu a cikin mahaifiyarsa, sai Allah Ya aiko mala'ika zuwa gare shi, ya umarce shi da rubuta arzikinsa, da ajalinsa, da aikinsa, shakiyyi ne ko mai arziƙi.

Da misalin: Mala'iku waɗanda aka wakilta su da kiyaye ayyukan 'yan Adam da rubuta su, kowanne mutum yana da mala'iku biyu, ɗayansu a dama, ɗayan kuma a hagu.

Kuma misalin: Mala'iku waɗanda aka wakilta su da tambayar mamaci idan aka sashi a ckin kabari, mala'iku biyu suna zuwar masa, suna tambayarsa, dangane da Ubangijinsa, da Addninsa, da Annabinsa.

Imani da Mala'iku yana haifar da fa'idoji masu girma, yana daga cikin su:

Ta farko: Sanin girman Allah - Maɗaukakin sarki -, da karfinSa, da sarautarSa; domin cewa girman ababan halitta yana nuni a bisa girman Mai halitta.

Ta biyu: Godewa Allah- Maɗaukakin sarki- a bisa kulawarSa da 'yan Adam, ta yadda ya wakilta daga waɗannan Mala'iku, waɗanda suke tsayawa da kiyaye su, da rubuta ayyukansu, da wanin hakan daga maslahohinsu.

Ta uku: Son mala'iku a bisa abinda suka tsaya da shi na bautar Allah - Maɗaukakin sarki -.

Kuma haƙika wasu mutane daga karkatattu sun yi musun kasancewar mala'iku suna da jiki, suka ce:

Hakika su bayani ne akan karfin alkhairi wanda ya tabbata a cikin ababan halitta, wannan karyatawa ne ga littafin Allah- Maɗaukakin sarki- da sunnar ManzanSa -tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- da haɗuwar musulmai.

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Godiya ta tabbata ga Allah, Mahaliccin sammai da kasa, Mai sanya Mala'iku 'yan aike, ma'abota fuka-fukai biyu-biyu da uku-uku da huɗu-huɗu} [Faḍir: 1].

Kuma Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Da za ka ga yayin da Mala'iku suke ɗaukar ran waɗanda suka kafirce, suna dukan fuskokinsu da bayayyakinsu} [al-Anfaal: 50].

Kuma Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Da za ka ga ya yin da azzalimai suke cikin magagin mutuwa, mala'iku suna shinfida hannayensu (suna cewa) ku fitar da rayukanku} [al- An'am: 93].

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Har yayin da aka gusar da (tsoro) daga zuciyarsu, suka ce mai Ubangijinku ya ce? suka ce gaskiya shi ne Maɗaukaki Mai girma} [Sabaa: 23].

Kuma Ya ce dangane da 'yan aljanna: {Mala'iku suna shiga a gare su daga kowacce kofa (suna cewa) amincin Allah ya tabbata a gare ku da hakurin da kuka yi madalla da sakamakon wannan gida} [al-Ra'ad:23-24].

Kuma a cikin Sahihul Bukhari, daga Abu Huraira-

Allah Ya yarda da shi- daga Annabi-tsra da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce: "Idan Allah Ya so bawa sai Ya kira Jibril: Allah Yana son wane ka so shi, sai Jibril ya so shi, sai Jibril yai kira ga ahalin sama; Hakika Allah Yana son wane ku so shi, sai ahalin sama su so shi, sannan sai a sa masa karbuwa a kasa".

Ya zo kuma a cikinsa daga Abu Huraira-Allah Ya yarda da shi- Ya ce: Annabi tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce: **Idan ranar Juma'a ta kasnce, Mala'iku suna kasancewa a kowacce kofa daga kofofin Masallaci, suna rubuta na farko sannan mai binsa, idan liman ya zauna (akan munbari) sai su nade takardun, su zo su dinga sauraran ambato (huduba)".**

Wadannan nassosi bayyanannu ne akan cawa Mala'ku jukkuna ne, ba karfi ba ne na ma'ana, kamar yadda karkatattu suka faɗa, kuma akan abinda wadannan nassosi suka hukuntar musulmai suka haɗu.

IMANI DA LITTATTAFAI

Littattafai: Jam'i ne na (littafi) da ma'anar (abin rubutawa).

Abin nufi da su a nan: Littattafai waɗanda Allah - Maɗaukakin sarki - Ya saukar da ga manzanninSa, dan rahama ga halitta da shiryarwa a gare su, dan su sadu da su zuwa arziki a dunya da lahira.

Imani da littattafai yana kunsar al'amura hudu:

Na farko: Imani da cewa saukarsu daga Allah gaskiya ne.

Na biyu: Imani da abinda muka san sunansa daga gare su da sunansa: kamar Al'Kur'an wanda Allah Ya saukar ga (Annabi) Muhammad-tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- da Attaura wacce aka saukar ga (Annabi) Musa - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - da Injiila wacce aka saukar ga (Annabi) Isa - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - da Zabuura wacce aka saukar ga (Annabi) Dauda - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - amma abinda ba mu san sunansa ba sai mu yi mani da shi a dunkule.

Na uku: Gasgata abinda ya inganta da labaransu, kamar labaran Al'Kur'ani, da labaran abinda ba a canza ko jirkita ba daga littattafan da suka gabata.

Na hudu: Aiki da hukunce-hukunce a abinda ba a shafe ba daga gare su, da kuma yarda da mika wuya da shi, daidai ne shin mun fahimci hikimarsa, ko ba mu fahimce ta ba, dukkan littattafan da suka gabata wadanda aka shafe ne da Alkur'ani mai girma,

﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا

عَلَيْهِ...﴾

Allah - Madaukakin sarki - Ya ce: {Kuma mun saukar da littafi zuwa gare ka da gaskiya, mai gasgatawa ga abinda ke gabaninsa na daga littafi, kuma mai hukunci a gare shi} [al-Ma'ida: 48], wato

(mai hukunci a gare shi).

Saboda wannan ne: Yin aiki da kowanne irin hukunci daga hukunce-hukuncen da suka gabata ba ya halatta, sai abinda ya inganta daga gare su, kuma Alku'ani ya tabbatar da su.

Imani da Ittattafai yana samar da fa'idoji masu girma, yana daga cikin su:

Ta farko: Sanin kulawar Allah - Maɗaukakin sarki - da bayinSa, ta yadda Ya saukarwa kowacce al'umma littafin da yake shiryyar da su da shi.

Ta biyu: Sanin hikimar Allah - Maɗaukakin sarki - a shar'antawarsa ta yadda Ya shar'antawa kowacce al'umma abinda yake dacewa da halayansu,

﴿...لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا...﴾

kamar yadda Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Kowacce (al'umma) da gare ku mun sanya (mata) shari'a da da hanya (bayyananiya)} [al'Ma'ida: 48].

Ta uku: Godewa ni'imar Allah a bisa haka.

IMANI DA MANZANNI

Manzanni jam'i ne na (Manzo) da ma'anar (abin aikowa) wato abin aikowa da isar da wani abu.

Abin nufi anan: Wanda aka yi wahayi zuwa gare shi daga 'yan Adam, da wata shari'a kuma aka yi umarni da ya isar da ita.

Farkon manzanni (Annabi) Nuhu - amincin Allah ya tabbata a gare shi -, na karshensu kuma (Annabi)

Muhammad - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi -.

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Haƙiƙa mun yi wahayi zuwa gareka kamar yadda muka yi wahayi zuwa Nuhu da annabawa daga bayansa}.

[al-Nisaa:163].

Ackin Sahihul Bukhari daga Anas dan Malk- Allah Ya yarda da shi- a ckin Hadisin ceto cewa Annabi - tsira da amincin Allah su tabba a gare shi -: " Ya ambaci cewa mutane za su zo zuwa (Annabi) Adam, dan ya nema musu ceto, sai yai hanzari a gare su, yace: Kuje (wurin) (Annabi) Nuhu farkon manzo da Allah Ya aiko shi". Sai ya ambaci cikaɗa hadisin.

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce a sha'anin (Annabi) Muhammad - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi -:

﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ...﴾

{Muhammad bai kasance uba ga ɗaya daga mazajenku ba, sai dai manzan Allah ne kuma cikamakin annabawa}.

[al-Ahzab: 40].

Kuma babu wata al'umma da ta zamo bata da wani manzo, da Allah - Maɗaukakin sarki - zai aiko shi da wata shari'a kebantacciyya zuwa mutanensa, ko wani Annabi da zai yi wahayi zuwa gare shi da wata shari'ar waɗanda suka gabace shi, dan ya sabuntata, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ...﴾

{Hakika mun aika manzo ga kowacce al'umma, cewa ku bautawa Allah kuma ku nisanci (bautar) wanin Allah}.

[al-Nahal: 36].

Kuma Allah Maɗaukakin sarki Ya ce: {Ba bu wata al'umma da ta shude face a cikinta akwai mai gargadi}. [Faḍir: 24].

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Hakika Mun saukar da Attaura a cikinta a kwai shiriya da haske, Annabawa waɗanda suke sun sallama, suna yin hukunci da ita ga waɗanda suka tuba (Yahudu)}.

[al-Ma'ida: 44].

Manzanni 'yan Adam ne ababan halitta, ba su da wani abu da ya kebanci Ubangijintaka ko allantaka, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya faɗa dan gane da AnnabinSa Muhammad kuma shi ne shugaban manzanni, mafi girmansu da daukaka a gurin Allah:

﴿قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبِ لَاسْتَكْثَرْتُ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿١٨٨﴾﴾

{Kace ban mallaki amfanarwa ko cutarwa ga kaina ba sai abinda Allah Ya so, da na kasance na san gaibu (fake) da na nemi yawan alkhari kuma wani mummunan (abu) bai shafe ni ba, ni ban zamo ba fa ce mai gargadi mai bushara ga mutane da za su yi imani}.

[al- A'araf: 188].

Kuma Allah Maɗaukakin sarki Ya ce: {Kace lalle ni ba na mallakar cuta ko shiriya a gare ku, kace babu wani ɗaya da zai tserar dani (amintar da ni) daga Allah, kuma ba zan sami wata mafaka da ba tasa ba}.

[al-Jinn: 21-22].

Kuma abubuwan da suka keɓanci 'yan Adam suna riskarsu: Na daga rashin lafiya, da mutuwa, da bukatsuwa zuwa abinci da abin sha, da wanin haka, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce dan gane da (Annabi) Ibrahim - amincin Allah ya tabbata a agare shi a siffantawarsa ga Ubangijinsa - Allah Maɗaukakin sarki:

﴿وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِي ﴿٧٩﴾ وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِي ﴿٨٠﴾ وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِي ﴿٨١﴾﴾

{Wanda Shi ne Yake ciyar dani kuma Yake shayar da ni, kuma idan na yi jiyya, to Shi ne Yake warkar da ni, kuma wanda Yake matar da ni, sannan Ya rayar da ni}.

[al-Shu'ara: 79-81].

Kuma Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- Ya ce: "Kaɗai ni mutum ne kamar ku, ina yin mantuwa kamar yadda ku ke mantuwa, idan na manta ku tunartar da ni".

Hakaka Allah - Maɗaukakin sarki- Ya siffanta su da yi masa bauta a mafi ɗaukakar matsayinsu, a kuma korowar yabo a gare su, sai Allah Maɗaukakin sarki Ya ce dan gane da (Annabi) Nuhu tsira da amincin Allah

su tabbata a gare shi: {Hakika shi ya kasance bawa mai yawan godiya.

[al-Israa: 3], Ya ce dangane da (Annabi) Muhammad: {Ya girmama wanda Ya saukar da mai rarrarabewa (Alkur'an) a bisa bawanSa dan ya kasance mai gargadi ga talikai}.

[al- Furkan:1].

Kuma Ya fada dan gane da (Annabi) Ibrahim, da (Annabi) Ishak, da (Annabi) Ya'akub - tsira da amincin Allah su tabbata a gare su -: {Ka ambaci bayinmu Ibrahim, da Ishak, da Ya'akub, ma'abota karfi da basira, hakika mun ke bance su da kebantaccen ambatan gida, kuma hakika su a gurinmu suna daga cikin zababbu.}.[Saad: 45-47].

Kuma Ya fada dangane da (Annabi) Isa dan Nana Maryam: {Shi bai zamo ba face bawa ne da Muka yi ni'ima a gare shi, kuma muka sanya shi misali ga 'ya'yan Isra'Il} [al-Zukhruf: 59].

Imani da Manzanni yana kunsar al'amura huɗu:

Na farko: Imani da cewa sakonsu gaskiya ne daga Allah - Maɗaukakin sarki - yake, wanda ya kafirce da sakon ɗaya daga cikinsu, to hakika ya kafirce da dukkaninsu, Kamar yadda Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Mutanen Nuhu sun karyata manzanni}.

[al-Shu'ara'i: 105] sai Allah Ya sanya su masu karyatawa ga dukkan manzanni, tare da cewa wani manzo bai kasance ba banda shi (annabi Nuh), a

lokacin da suka karya ta shi, Akan wannan ne Nasara waɗanda suka karya (Annabi) Muhammad - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - kuma ba su bi shi ba, su masu karya tawa ne ga (Annabi) Isa dan Nana Maryam, kuma su ba mabiyane a gare shi ba, musammam ma cewa shi lallai ya yi musu bushara da (Annabi) Muhammad - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi -, kuma babu ma'ana da yi musu bushara da shi, sai dan cewa hakika shi Manzo ne zuwa gare su, da Allah zai tsamar da su da shi daga bata, Ya kuma shiriyar da su zuwa tafarki madaidaici.

Na biyu: Imani da wanda muka san sunansa daga cikinsu, misalin: (Annabi) Muhammad, da (Annabi) Ibrahim, da (Annabi) Musa, Isa, da (Annabi) Nuhu - tsira da amincin Allah su tabbata a gare su - Waɗannan biyar dīn sune ma'abota hakuri da himma maɗaukakiya daga manzanni, hakika Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ambacesu a guri biyu cikin AlKur'an a cikin faɗarSa:

﴿وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَنُوحَ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ ابْنَ مَرْيَمَ ۖ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَاقًا غَلِيظًا ۝﴾

وقوله: ﴿شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ ۝﴾

{Kuma a lōkacin da Muka riki alkawarin Annabawa

daga gare su, kuma daga gare ka, kuma daga Nūhu da Ibrāhīm da Mūsa da kuma Īsā ḍan Maryama, kuma Muka riki wani alkawari mai kauri daga gare su} [al-Ahzaab:7].

kuma da faɗarSa: {Ya shar'anta muku, game da Addini, abin da Ya yi wasiyya da shi ga Nūhu da abin da Muka yi wahayi da shi zuwa gare ka, da abin da Muka yi wasiyya da shi ga Ibrāhīm da Mūsā da Īsā, cēwa ku tsayar da addini sōsai kuma kada ku rarrabu a cikinsa. Abin da kuke kira zuwa gare shi, ya yi nauyi a kan māsu shirki. Allah na zāben wanda Yake so zuwa gare Shi, kuma Yanā shiryar da wanda ke tawakkali gare Shi, ga hanyarSa}.[al-Sshura: 13].

Amma wanda ba mu san sunansa ba daga cikinsu; to muna imani da shi a dunkule, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَّن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَّن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ...﴾

{Hakika Mu ne muka aiko da Manzanni gabaninka, a cikin su akwai waɗanda muka baka labarin su akwai kuma wanda bamu baka labarin su ba}.[Gaafir:78].

Na uku: Gasgata abinda ya inganta daga gare su na labarukansu.

Na huɗu: Aiki da shari'ar wanda aka aiko zuwa gare mu daga cikinsu, shi ne cikamakinsu (Annabi) Muhammad - tsira da amincin Allah su tabbata a gare

shi - wanda aka aiko zuwa dukkanin mutane, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ٥٦﴾

{To, a'aha! Ina rantsuwa da Ubangijinka, ba za su yi ĩmāni ba, sai sun yarda da hukuncinka ga abin da ya sāba a tsakāninsu, sa'an nan kuma ba su sāmi wani kunci a cikin zukātansu ba, daga abin da ka hukunta, kuma su sallama sallamāwa} {Al-nnisaa: 65} [al-Nisa'i: 65].

Imani da manzanni yana da fa'idoji masu girma, yana daga cikinsu:

Ta farko: Sani da rahamar Allah - Maɗaukakin sarki -, da kulawarSa, ga bayinSa, ta yadda Ya aiko manzanni zuwa gare su; dan Ya shiryar da su zuwa tafarkin Allah - Maɗaukakin sarki -kuma su bayyana musu yaya za su bautawa Allah, domin hankalin ɗan adam ba zai kebantu da sanin haka ba.

T biyu: Gode maSa - Allah Maɗaukakn sarki - a bisa wannan ni'imar mai girma.

Ta uku: Son manzanni - tsira da amincin Allah su tabbata a gare su - da girmamasu da yabo a garesu da abinda ya da ce da su, domin su manzannin Allah - Maɗaukakin sarki - ne, kuma domin cewa su sun tsaya da bauta maSa, da isar da sakonSa da kuma nasiha ga bayinSa.

Hakika masu tsaurin kai sun karya ta manzanninsu, suna masu riya cewa manzannin Allah - Madaukakin sarki - ba za su kasance daga mutane ba! kuma hakika Allah - Madaukakin sarki - Ya ambaci wannan riyawar, kuma Ya batata da fadarSa - tsarkakken sarki -:

﴿وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا ۖ﴾ قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يُمَسِّحُونَ مِطْمَئِينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِم مِّنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا ﴿١٥﴾

{Babu abinda ya hana mutane su yi imani lokacin da shiriyar ta zo musu sai dan sunce shin Allah Ya aiko mutum a matsayin manzo? Ka ce: Da a ce akan kasa akwai Mala'iku da suke tafiya ababan nutsuwa, lalle da Mun saukar da mala'ika daga sama agaresu a matsayin manzo} [al- Israa: 94-95].

Sai Allah - Madaukakin sarki - Ya bata wannan riyawar da cewa lallai ba makawa Manzo ya kasance mutum; domin shi abin aikowa ne zuwa ahalin kasa, su kuma mutane ne, da ake mutanan kasa mala'iku ne, da Allah Ya saukar da Mala'ika daga sama a gare su, a matsayin Manzo dan ya zama irinsu, kamar haka Allah - Madaukakin sarki - Ya hakaito daga masu karya ta ga manzanni cewa su sun ce:

﴿...إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأْتُونَا بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ۖ﴾ قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ ۖ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُمْ بِسُلْطَانٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ...﴾

{Ku ba ku zama ba face mutane kamarmu, kuna nufin ku tsare mu daga abinda iyayenmu suke bautawa, to ku zo da wata hujja mabayyaniya, manzanninsu suka ce da su, mu ba mu zama ba face mutane kamarku, sai dai Allah Yana yin baiwarsa ga wanda Yake so daga bayinSa, ba ya kasancewa a garemu mu zo muku da wata hujja sai da izinin Allah}.

[Ibrahm:10-11].

IMANI DA RANAR LAHIRA

Ranar lahira: Ranar Alkiyama wacce za a tashi mutane a cikinta, dan hisabi da sakamako.

An ambace ta da hakan: domin babu wata rana a bayanta, ta yadda 'yan Aljanna zasu tabbat a gidajensu, 'yan wuta kuma (zasu tabbata) a cikin gidajensu.

Imani da ranar lahira yana kunsar al'amura uku:

Na ɗaya: Imani da tashi: Shi ne rayar da matattu lokacin da za a yi busa a ckin kaho, busa ta biyu, sai mutane su tashi ga Allah Ubangijin talikai, marasa takalma, ba masu takalma ba, matsiraita, ba masu tufafi ba, masu loba ba masu kaciya ba, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿...كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدَّا عَلَيْهَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ﴾

{Zamu dawo da shi kamar yadda Muka fare shi a farkon halitta alkawarin Mune lallai ne Mu Masu

aikatawa ne}.

[al-Anbyaa: 104].

Tashi: Gaskiyya ne tabbatacce, da Alkur'ani da Sunna sun yi nuni akan hakan, da haɗuwar musulmai.

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: { Sannan lalle ku bayan haka lalle masu mutuwa ne, sannan haƙiƙa za'a ta so ku ranar alkiyama}.

[al-Mu'uminuna: 15-16].

Kuma Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya ce: "Za a tattara mutane ranar alkiyama, marasa takalma, matsiraiita, masu loba". An haɗu a kansa.

Kuma musulmai sun haɗu a bisa tabbatarsa, kuma shi ne manufar hikima; inda take hukunta cewa Allah - Maɗaukakin sarki - Yana sanya wa wannan halittar makoma, da Zai yi musu sakayya a cikinta akan abinda Ya shara'anta musu a cikin abinda Ya aiko ManzanninSa da su, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ ﴿١١٥﴾﴾

{Shin, to, kun yi zaton cewa Mun halitta ku ne da waɗsa kuma lalle ku, zuwa gare Mu, ba zai ku koma ba} [al- Mu'uminun: 115]. Kuma Ya ce da AnnabinSa - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi -:

﴿إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَيْنَا مَعَادٍ...﴾

{Haƙiƙa wanda Ya faralanta Alkur'ani a gareka mai mayar da kaine zuwa makoma} [al-Kasas: 85].

Na biyu: Imani da hisabi da sakamako: za a yi wa bawa hisabi a kan aikinsa, kuma a saka masa a kansa, haƙiƙa Littaƙi (Alkur'ani), da sunna, da haɗuwar musulmai sun yi nuni a kan haka.

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Haƙiƙa makomarsu tana zuwa gare Mu sannan hisabunsu Yana gare Mu}.

[al-Ghashiya:25-26].

وقال تعالى: ﴿مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالْسَيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ﴾ (٢٦)

وقال تعالى: ﴿وَنَضْعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَمَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ﴾ (٢٧)

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Wanda ya zo da kyakkyāwan aiki guda, to, yaṅā da gōma dīn misālansa. Kuma wanda ya zo da mūgun aiki gūda, to, bā zā a sāka masa ba fāce da misālinsa. Kuma sū bā a zāluntar su} [al- An'aam: 160].

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Kuma Munā aza ma'aunan ādalci ga Rānar kiyāma, sabōda haka ba a zāluntar rai da kōme. Kuma kō dā ya kasance nauyin kwāya daga kōmayya ne Mun zo da ita. Kuma Mun isa zama Māsu hisābi} [al- Anbiyaa: 47].

Kuma daga dan Umar - Allah Ya yarda da su - cewa Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya ce: "Haƙiƙa Allah Yana kusanto da mumini, sai Ya sanya sittirarSa a kansa, - wato Ya suturce shi -: Sai Ya

ce: Shin kana sanin zunubi kaza? shin kana sanin zunubi kaza? sai ya ce: Eh, ya Ubangiji, har ya yin da Ya tabbatar masa da zunubansa, ya tabbatar akan kansa cewa shi ya halaka, sai (Allah) Ya ce: Na suturta su a gare ka a duniya, a yau Ni kuma zan gafarta su a gare ka, sai a ba shi littafin kyawawan ayyukansa.

Amma kafirai da munafikai, sai a yi kira a gaban halittu: (a ce) wadannan sune wadanda suka karyata Ubangijnsu, ku saurara, tsinuwar Allah ta tabbata akan azzalimai". An haɗu a kansa.

Kuma ya inganta daga Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi -: "Cewa wanda ya yi nufin (aikata) kyakkyawan aiki guda ɗaya, sai ya aikata ta, Allah zai rubuta shi kyawawa goma a gurinsa, har zuwa ninki ɗari bakwai, zuwa ninke-ninke masu yawa, kuma wanda ya yi nufin (aikata) mummunan aiki, kuma ya aikata shi, Allah zai rubuta shi mummuna guda ɗaya".

Hakika musulmai sun haɗu akan tabbatar da hisabi da sakamako akan ayyuka, kuma shi ne abinda hikima take hukuntarwa (nema), hakika Allah - Maɗaukakin sarki - Ya saukar da littattafai, kuma Ya aiko Manzanni, Ya farlanta wa bayi karɓar abinda suka zo da shi, da kuma aiki da abinda aiki yake wajaba da shi daga gare shi, kuma Ya wajabta yakar masu bijire masa, Ya halatta jinanansu, da zurriyarsu, da matayensu, da dukiyyoinsu, Kuma da a ce hisabi da sakamako ba za

su kasance ba, da hakan ya kasance yana daga wasa, wanda ake tsarkake Ubangiji gwani daga gare shi, hadfika Allah - Madaukakin sarki - Ya yi nuni zuwa ga haka a fadarSa:

﴿فَلَنَسْأَلَنَّ الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسْأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ ﴿٦﴾ فَلَنَقْصُصَ عَلَيْهِمْ بِعِلْمٍ وَمَا كُنَّا غَائِبِينَ ﴿٧﴾﴾

{Lalle za mu tambayi waɗanda aka aika (Annabawa) zuwa gare su, kuma lalle za mu tambayi Manzanni, kuma lalle zamu labarta musu (abinda suka aikata) da sani (da gare Mu) kuma ba Mu kasance a fake (ga barin abinda suke aikatawa) ba}.

[al- Aaraf: 6-7].

Na uku: Imani da aljanna da wuta kuma cewa su makoma ce ta har abada ga halitta.

Aljanna gida ne na ni'ima wacce Allah Ya tanade ta ga mumina, masu tsoran Allah, waɗanda suka yi imani da abinda Allah Ya wajabta a kansu da su yi imani da shi, kuma suka tsaya da biyayyar Allah da ManzanSa, suna masu tsarkake (ayyukansu ga Allah, masu bin manzanSa, a cikinta (Aljanna) akwai daga nau'oin ni'ima "Abinda ido bai taɓa gani ba, kunne bai taɓa ji ba, kuma bai taɓa ɗarsuwa a zuciyaɗ wani ɗan Adam ba", Allah - Madaukakin sarki - Ya ce:

﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ ﴿٧﴾ جَزَاءُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّتٌ عَدْنٍ تَجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَّضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ۚ ذَٰلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ ۝ ﴿٨﴾﴾

وقال تعالى: ﴿فَلَا تَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءُ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ (١٧)

[Lalle wadanda suka yi imani, kuma suka yi ayyuka managarta wadannan sune mafi alkhairin halitta, sakamakonsu (na lada a lahira) yana gurin Ubangijinsu, Aljannatan dawwama, da koramu suke gudana ta karkashin katangunsu, suna masu dawwama a cikinsu har abada, Allah Ya yarda da su, suma sun yarda da (abinda Ya basu na ni'ima) wannan (sakamako kyakkyawa) yana ga wanda ya ji tsoran Ubangijinsa].

[al- Bayyina: 7-8].

{Sabōda haka wani rai bai san abin da aka bōye musu ba, na sanyin idānu, dōmin sakamako ga abin da suka kasance sunā aikatāwa} [al-ssajada: 17].

Amma Wuta: Ita gidan azaba ne wacce Allah - Maɗaukakin sarki - Ya tanade ta dan kafirai azzalumi, wadanda suka kafirce da shi, kuma suka sabawa manzanninSa, a cikinta akwai nau'ikan azaba da ukuba wadanda ba sa ɗarsuwa a zuciya,

قال تعالى: ﴿وَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ﴾ (١٣)

وقال تعالى: ﴿وَقُلِ الْحَقُّ مِن رَّبِّكُمْ ۖ فَمَن شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَن شَاءَ فَلْيُكْفُرْ ۚ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِن يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ ۚ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا﴾ (٢٩)

وقال تعالى: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكُفْرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا ﴿٦٦﴾ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجْدُونَ وَلَا نَصِيرًا ﴿٦٧﴾ يَوْمَ ثَقُلَتْ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَلَيْتَنَّا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ ﴿٦٨﴾﴾

Allah - Madaukakin sarki - Ya ce: {Ku tsoraci wuta wacce aka tanade ta dan kafira}.

[al- Imraana: 131]

{Kuma ka ce: "Gaskiya daga Ubangijinku take." Saboda haka wanda ya so, to, ya yi imani, kuma wanda ya so, to, ya kafirta. Lalle ne Mü, Mun yi tattali domin azzalumai wata wuta wadda shamakunta, sun kewaye da su. Kuma idan sun nemi taimako sai a taimake su da wani ruwa kamar dabzar mai, yana soye fuskoki. Tir da abin shansu, kuma wutar ta yi munin zama mahutarsu.

[al- Kahaf: 29]

Allah - Madaukakin sarki - Ya ce: {Hakika Allah Ya tsinewa kafirai kuma Ya tanadar musu wuta mai konewa, suna masu dawwama a cikinta basu da majibinci ko maitaimako, ranar da za a juya fuskokinsu a cikin wuta, suna cewa inama mun bi Allah kuma mun bi Manzo}.

[al-Ahzab: 64-66].

Imani da ranar lahira yana da fa'idoji masu girma, daga cikin su:

Ta farko: kwadayin aikata biyayya, da kwadayi a kanta, dan kauna ga ladan waccen ranar.

Ta biyu: tsoran aikata sabo, da yarda da shi; dan tsoro daga ukubar waccen ranar.

Ta uku: Rarrashin mumini, daga abinda yake rasawa na duniya da abinda yake kaunarsa na daga ni'imar lahira, da ladanta.

Hakika kafirai sun yi musun tashi bayan mutuwa, suna masu riya cewa hakan ba mai yuwuwa ba ne.

Wannan riyawar batacciya, shari'a da riska da sarari, da hankali sun yi nuni a bisa bacinsa.

Amma a shari'a hakika Allah - Ma'aukakin sarki - Ya ce: {Wadanda suka kafirce sun riya cewa, ba za a tashe su ba, ka ce: Na rantse da Ubangijina lalle za'a tashe ku, sannan lalle za'a ba ku labari da abinda kuka aikata, hakan mai sauki ne ga Allah}.[al- Ttagabun: 7]. Kuma hakika dukkanin littattafan sama sun haɗu akan sa.

Amma riska ta sarari: Hakika Allah Ya nunawa bayinSa rayar da matattu a wannan duniyar, akwai misalai biyar a cikin surar Bakara akan haka, su ne:

Misali na farko: Mutanan (Annabi) Musa lokacin da suka ce da shi: { Ba za muyi imani da kai ba, har sai mun ga Allah a bayya ne}.

[al- Bakara: 55].

sai Allah - Ma'aukakin sarki - Ya kashe su, sannan Ya raya su, Akan haka ne Allah - Ma'aukakin sarki - Yake cewa, Yana Mai magana da 'ya'yan Isra'ila:

﴿وَإِذْ قُلْتُمْ يَمُوسَىٰ لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَىٰ اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ الصَّاعِقَةُ
وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ ﴿٥٥﴾ ثُمَّ بَعَثْنَاكُم مِّن بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٥٦﴾﴾

{Ya yin da kuka ce ya Musa ba za mu yi imani da kai ba, har sai mun ga Allah a bayya ne, sai tsawa ta kama ku, alhali kuna kallo, sannan Ya tashe ku bayan mutuwar ku dan ku godewa (Allah)}.

[al-Bakara: 55-56].

Misali na biyu: A kissar wanda aka kashe, wanda 'ya'yan Isra'il suka yi husuma a sha'aninsa, sai Allah - Maɗaukakin sarki - Ya umarce su da su yanka saniya, su doke shi da shashin ta, dan Ya ba su labarin wanda ya kashe shi, akan haka ne Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ke cewa:

﴿وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَرَأْتُم فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَّا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ ﴿٧٢﴾ فَقُلْنَا أَضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُحْيِي اللَّهُ الْمَوْتَىٰ وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٧٣﴾﴾

{Yayin da kuka kashe wata rai sai ku ka yi ingijejeniya (sabani da jayayya) akanta Allah Mai fitar da abinda kuka kasance kuna boyewa ne, sai Muka ce ku daketa da sashinta, kamar haka ne Allah Yake raya matattu kuma Yake nuna muku ayoyinSa watakila ku zaku hankalta}.

al-Bakara: 72-73].

Misali na uku: A kissar mutanen da suka fita daga gidajensu dan gujewa mutuwa su dubunne ne' sai Allah - Maɗaukakin sarki - Ya kashe su, sannan Ya raya su, akan haka ne Allah - Maɗaukakin sarki - Yake cewa:

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ﴾

{Shin, ba ka gani ba, zuwa ga wadanda suka fita daga gidājensu, alhāli kuwa sū dubbai ne, dōmin tsōron mutuwa? Sai Allah Ya ce musu: "Ku mutu." Sa'an nan kuma Ya rāyar da su, lalle ne Allah, hakīka Ma'abūcin falala a kan mutāne ne, kuma amma mafi yawan mutāne bā su gōdēwa} [Al- Bakara:2243].

Misali na huɗu: Kissar wanda ya wuce wata alkarya matacciya, sai ya nisantar da cewa Allah - Maɗaukakin sarki - Zai (sake) raya ta, sai Allah - Maɗaukakin sarki - Ya kashe shi shekara ɗari, sannan Ya raya shi, akan haka ne Allah - Maɗaukakin sarki - Yake cewa:

﴿أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَىٰ قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّىٰ هَٰذَا اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِائَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ ۖ قَالَ كَيْفَ لَيْتُ لَيْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ ۖ قَالَ بَل لَّيْتُ مِائَةَ عَامٍ فَانْظُرْ إِلَىٰ طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ ۖ وَانْظُرْ إِلَىٰ حِمَارِكَ وَلَجَعَلْنَا لَكَ آيَةً لِلنَّاسِ ۖ وَانْظُرْ إِلَىٰ الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِزُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ ۖ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾

{Kō kuwa wanda ya shūɗe a kan wata alkarya, alhāli kuwa tana wōfintacciya a kan gadājen rēsunanta. Ya ce: "Yaya Allah zai rāyar da wannan a bāyan mutuwarda." Sai Allah Ya matar da shi, shēkara ɗari; sa'an nankuma ya tāyar da shi. Ya ce: "Nawa ka zauna?" Ya ce: "Na zauna yini ɗaya ko kuwa rabin

yini." Ya ce: "A'a kā zauna shēkara dari." To, ka dūba zuwa ga abincinka, da abin shanka, (kōwanensu) bai sāke ba, kuma ka dūba zuwa ga jākinka, kuma dōmin Mu sanya ka wata āyā ga mutāne. Kuma ka duba zuwa ga kasūsuwa yadda Muke mōtsarda su sa'an nan kuma Mu tufātar da su, da nāma", To, a lōkacin da (abin) ya bayyana a gare shi, ya ce: "Ina sanin cēwa lalle Allah a kan dukan kōme Mai īkōn yi ne." .

[al-Bakara: 259].

Misali na biyar: A kissar (Annabi) Ibrahim badaɗin Allah, lokacin da ya roki Allah - Maɗaukakin sarki - da Ya nuna masa yadda Yake raya matattu, sai Allah - Maɗaukakin sarki - Ya umarce shi da ya yanka tsuntsaye huɗu, kuma ya rarrabasu a gutaittsire akan duwatsun da suke kewaye da shi, sannan ya kira su a gutsittsiran za su haɗu shashinsu zuwa shashi, kuma za su zo wurin (annabi) Ibrahim da sauri, akan haka ne Allah - Maɗaukakin sarki - Yake cewa:

﴿وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَىٰ قَالَ أُولَمْ تُؤْمِنُ قَالَ بَلَىٰ وَلَٰكِن لِّيُظْمِنَ قَلْبِي قَالَ فَخُذْ أَرْبَعَةً مِّنَ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ أَجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ أَدْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا وَاعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٢٦٠﴾﴾

{Kuma a lōkacin da Ibrāhīm ya ce: "Ya Ubangijina! Ka nūna mini yadda Kake rāyar da matattu." Ya ce: "Shin, kuma ba ka yi īmāni ba?" Ya ce: "Na'am! Kuma amma dōmin zūciyāta, ta natsu." Ya ce: "To ka riki huɗu daga tsuntsāye, ka karkatar da su zuwa gare ka,

ka yanka su, sa'an nan kuma ka sanya juzu'i daga gare su a kan kōwane dūtse, sa'an nan kuma ka kira su zā su zo maka gudāne. Kuma ka sani cēwa lalle Allah Mabuwāyi ne, Masani} [al- Bakara: 260].

Wadannan misalai na sarari waɗanda suka faru, suna nuni a bisa yuwuwar rayar da matattu, haƙiƙa nuni ya gabata zuwa abinda Allah - Maɗaukakin sarki - Ya sanya shi daga mu'ujizozin (Annabi) Isa dan Nana Maryam, na rayar da matattu, da kuma futo da su daga kabarurrukansu da izinin Allah - Maɗaukakin sarki -:

Amma nunin hankali: Daga fuskoki biyu ne:

Daya daga cikinsu: Cewa Allah - Maɗaukakin sarki - (Shi ne) Mahaliccin sammai da ƙasa, da abinda yake cikinsu, Mahaliccinsu tun farko, kuma Mai iko akan farar halitta ba ya gajiya daga dawo da ita, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿وَهُوَ الَّذِي يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ...﴾

وقال تعالى: ﴿...كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدَّا عَلَيْهَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ﴾

{Kuma Shi ne ke fara yin halitta, sannan Ya dawo da ita, kuma dawowar tafi sauki a gare shi} [al- Ruum: 27].

Kuma maɗaukakin sarki - Ya ce: {Kamar yadda Muka farar da farkon halitta, za Mu dawo da ita, alƙawari ne a gareMu, haƙiƙa Mun kasance masu aikatawa} [al- Anbyaa: 104]. Kuma Ya ce Yana Mai

umarni da maida martani ga wanda ya yi musun rayar da kasussuwa, alhailn suna rididdigaggu:

﴿قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنْشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ ﴿٧٩﴾﴾

{ Ka ce: "Wanda ya kãga halittarsu a farkon lõkaci Shĩ ke rãyar da su, kuma Shi, game da kõwace halitta, Mai ilmi ne} [Yasin: 79].

Na biyu: Hakĩka kasa tana kasancewa matacciya rusasshiya, babu koriyar bishiya a kanta, sai ruwan sama ya sauka a kanta, sai ta yi motsi tana koriya rayayyiya, a kanta akwai daga dukkan nau'i biyu masu kayatarwa, Mai iko a bisa rayar da ita, bayan mutuwarda, Mai iko ne a bisa raya matattu, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ تَرَى الْأَرْضَ خُشْعَةً فَإِذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْتَزَّتْ وَرَبَتْ إِنَّ الَّذِي أَحْيَاهَا لَمُحْيِ الْمَوْتِ إِنَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨٠﴾﴾

وقال تعالى: ﴿وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبْرَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ ﴿٨١﴾ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَضِيدٌ ﴿٨٢﴾ رَرَقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا كَذَلِكَ الْخُرُوجُ ﴿٨٣﴾﴾

{Kuma akwai daga ãyõyinSa cẽwa lalle kai kanã ganin kasã kẽkasasshiya, to, idan Mun saukar da ruwa a kanta, sai ta girgiza kuma ta kumbura. Lalle wannan da Ya rãya ta, hakĩka, Mai rãyar da matattu ne. Lalle Shĩ Mai ãkon yi ne a kan kõwane abu} [Fussilaat: 39].

Kuma Maɗaukakin sarki Ya ce: {Kuma Mun saukar da ruwa mai albarka daga sama, sai Muka tsirar da

gonakai da kwaya (shuka) abar girbewa da dabinai masu tsawo suna da huda mai hauhawa, dan arziki ga bayi, kuma rayar da mataccen gari da shi, (to) kamar haka ne futowa (bayan mutuwa a raye)}.

[Kaaf: 9-11].

Kuma yana shiga cikin Imani da ranar lahira yin imani da duk abinda zai kasance bayan mutuwa, misali:

(a) Fitinar kabari: Ita ce tambayar mamaci bayan binne shi,. dangane da Ubangijinsa, da Addininsa, da Annabinsa, sai Allah Ya tabbatar da waɗanda suka yi imani da magana tabbatacciya, sai ya ce Ubangijina (shi ne) Allah, Addinina Musulinci, Annabina Muhammad - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi -

Allah Yana batar da azzalumai, sai kafiri ya ce: Haa, haa, ban sani ba, munafiki ko mai kokanto sai ya ce: Ban sani ba, na ji mutane suna faɗar wani abu sai na faɗe shi.

(b) Azabar kabari da ni'imarsa: Tana kasancewa ga azzalimai daga munafukai da kafirai, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿...وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمَرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُوا أَيْدِيهِمْ أَخْرَجُوا أَنْفُسَكُمْ يَوْمَ تُخْرَجُونَ عَذَابَ الْهُونِ بِمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ﴾

{Kuma da zaka ga lokacin da azzalumai a cikin

magagin mutuwa kuma mala'iku suna shimfide da hannayensu ku futo da kawunanku (rayukanku), yau ne za'a saka muku da azabar wulakanci saboda abinda kuka kasance kuna faɗa wa Allah wanda ba na gaskiya ba, da kuma abinda kuka kasance kuna girman kai da ayoyinSa}.

[al-An'am: 93].

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce akan Fir'auna: {Wutar (kabari) za'a dinga kona su da ita, safe da yammaci, ranar da Alkiyama za ta ta shi (za'a ce da mala'iku) ku shigar da Fir'auna da mutanansa mafi tsananin azba}.[Gaafir:46].

Acikin Sahihu Muslim kuma, daga Hadisin Zaid bn Sabit-Allah Ya yarda da shi- daga Annabi-tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya ce: "Da ba dan kada kubar binne mamatanku ba (dan tsoro) da na roki Allah da Ya jiyar da ku daga azabar kabari wanda nake ji daga gare shi".

Sannan sai ya fuskanto da fuskarsa ya ce: "Ku nemi tsarin Allah daga azabar wuta" suka ce: Muna neman tsarin Allah daga azabar wuta, ya ce: "Ku nemi tsarin Allah daga azabar kabari", suka ce: Muna neman tsarin Allah daga azabar kabari, ya ce: "Ku nemi tsarin Allah daga fitintunu abinda ya bayyana daga gare su, da abinda ya boyu", suka ce: Muna neman tsarin Allah daga fitintunu abiinda ya bayyana daga gare su, da abinda ya boyu, ya ce: "ku nemi tsarin Allah daga

fitinar Jujal" suka ce: Muna neman tsarin Allah daga fitinar Jujal.

Amma ni'imar kabari: Tana ga muminaɓi masu gaskiya, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: { Hakika waɗanda suka ce Ubangjinmu shi ne Allah sannan suka tsayu, Mala'iku za su dinga saukowa a gare su (suna cewa) kada ku ji tsoro kada ku yi baƙin ciki, ku yi bushara da Aljanna wacce kuka kasance ana yi muku alƙawari} [Fussilaat: 30].

Kuma Allah Maɗaukakin sarki Ya ce: {Idan (rai) ya kai makogaro, ku a wannan lokaci kuna kallo, (zuwa mai mutuwa) Mune mafi kusanci da shi fiye da ku, ina ma har in kun kasance ku ba ababan yi wa hisabi ba ne, ku dawo da ita (ran mamacin), in har kun kasnce masu gaskiya ne.

Amma idan ya kasance (mamacin) daga makusanta hutu da arziki kyakkyawa sun tabbata a gare shi, da Aljannar ni'ima}.{al- Waki'a: 83-89].

An karbo daga Barraa'u bn Azib-Allah Ya yarda da shi - cewa Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya ce a sha'anin mumini idan ya amsawa mala'iku biyu a cikin kabarinsa: "Mai kira zai yi kira daga sama: Cewa bawaNa ya yi gaskiya, ku yi masa shinfida daga Ajanna, ku sanya masa (tufafi) daga Aljanna, ku buɗe masa kofa zuwa Aljanna, ya ce sai ya zo masa daga kanshinta da dadinta, kuma a yalwata masa kabarinsa iyaka ganinsa".

Ahmad da Abu Dauda ne suka ruwato shi a ckin hadisi mai tsawo.

Hakika wasu mutanan daga ma'abota karkata

sun bata, da suka yi musun azabar kabari, da ni'imarsa, suna masu riya cewa hakan ba mai yi wuwa ba ne, saboda sabawarsa abinda yake faruwa, domin da za'a yaye mamaci a kabarinsa, da an same shi kamar yadda ya kasance akansa, kabarin kuma bai canza ba da yalwa ko da kunci.

Wannan riyawar bataccya ce, a sharii'a da riskar sarari da hankali:

Amma a shari'a: Hakika nassosi sun gabata masu nuni a bisa tabbatar azabar kabari da ni'marsa.

A cikin Sahihul Bukhari daga hadisin dan Abbas-Allah Ya yarda da su- ya ce: Annabi -tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya fita a shingen Madina, sai ya ji sautin mutane biyu ana yi musu azaba a cikin kabarinsu", sai ya ambaci hadisin, kuma a ckinsa: "Cewa dayansu ba ya suturta daga fitsari" a cikin wata ruwaya kuma: "Daga fitsarinsa", dayan kuma ya kasance yana tafiya da annamimanci".

A wata ruwaya kuma ta Muslim: "Baya tsarkaka daga bawali".

Amma riskar sarari: Hakika mai barci yana gani a cikin barcinsa, cewa shi ya kasance a wani guri mai fadi mai kwarjini, yana ni'untuwa a cikinsa, ko kuma cewa shi ya kasance a wani guri kuntatacce mai kewa, yana

jin radadfi daga gare shi, wani lokaci ya kan farka daga abinda ya gani, Kuma duk da haka shi yana kan shinfidarsa acikin dakinsa a kan abinda yake a kansa, bacci dan uwan mutuwa ne, saboda wannan ne ma Allah - Madaukakin sarki - Ya ambace shi: (mutuwa) Allah - Madaukakin sarki - Ya ce:

﴿اللَّهُ يَتَوَفَّى الْأَنفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى...﴾

{Allah ne ke karbar rāyuka a lōkacin mutuwersu, da wadannan da ba su mutu ba, a cikin barcinsu. Sannan Ya rike wanda Ya hukunta mutuwa a kansa kuma Ya saki gudar, har zuwa ga ajali ambatacce. Lalle a cikin wancan, hakika, akwai āyōyi ga mutāne wadanda ke yin tunāni} [al-Zumar: 42].

Amma hankali: Hakika mai barci yana ganin mafarkin gaskiya ne mai da cewa ne da abinda yake faruwa a barcinsa, yakan iya ganin Annabi- tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- abisa siffarsa, wanda kuma ya gan shi a bisa siffarsa to hakika ya gan shi da gaske, amma duk da haka, mai barci yana cikin dakinsa a kan shinfidarsa nesa da abinda ya gani. Idan har wannan ya zama mai yi wuwa ne a abubuwan duniya, to, shin ba zai yi wu ba a abubuwan lahira?!

Amma kuma dogaransu cikin abinda suka riya shi cawa, da za a tone mamaci a cikin kabarinsa, da an same shi kamar yadda aka binne shi, kuma kabarin bai canza ba, da yalwatuwa ko kuntata, to amsarsa akan

haka ta wasu fuskoki ne, ga wasu:

Na farko: Cewa bijirewa abinda shari'a ta zo da shi ba ya halatta, da misalin waɗannan shubhohi batattu rusassu, waɗanda da mai bijre musu, zai lura da abinda shari'ar gaskiya ta zo da shi, da ya san bacin waɗannan shubhohi, haƙika an ce:

Da yawa daga mai aibata magana ingattacciya
Aibukansa na daga mummunar fahimta ne

Na biyu: Cewa halayen barzahu na daga al'amuran gaibu, waɗanda riska ta zahiri ba ta riskarsu, da a ce ana riskarsu da riska ta sarari, da fa'idar imani da gaibu an rasa ta, da kuma masu imani da gaibu da masu musun gasgata shi sun daidaita.

Na uku: Cewa azaba, da ni'ma, da yalwar kabari, da kuncinsa, kaɗai mamaci ne ya ke riskarsu banda waninsa, wannan kuwa kamar yadda mai barci yake gani a cikin barcinsa, cewa shi yana wani guri kuntatacce mai kewa, ko kuma a wani guri mai yalwa mai kayatarwa, alhalin wanda ke kewaye da shi ba y ganin hakan ba ya kuma jinsa, Kuma haƙika Annabi-tsira da amincin Allah su tabbata a agare shi- ya kasance ana wahayi zuwa gare shi, alhalin yana tsakanin sahabbansa, sai ya ji wahayi, sahabbai kuma ba sa jinsa, kuma da yawa mala'iika yakan kamantu da mutum sai ya yi masa magana, sahabbai kuma ba sa ganin mala'ikan, ba kuma sa jinsa.

Na huɗu: Cewa riskar halitta abar iyakancewa ce da

abinda Allah - Maɗaukakin sarki - Ya tabbatar musu riskarsa, riskar kowanne abu ba zai yi wu ba, sammai bakwai, da kasa, da abinda ke cikinsu, kowanne abu suna tsarkake da godewa Allah, tsarkakewa ta haƙika, wani lokaci Allah - Maɗaukakin sarki - Yana jiyar da tsarkakewar ga wanda Ya so daga halittarSa, Tare da haka shi abin tsarewa ne a gare mu, akan haka ne, Allah - Maɗaukakin sarki - Yake cewa:

﴿تَسْبِيحٌ لَهُ السَّمَوَاتُ السَّبْعُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ...﴾

{Sammai bakwai, da kasa da abinda ya ke cikinsu suna tsarkakewa a gare Shi, babu wani abu face yana tsarkakewa da gode maSa, sai dai ba kwa fahimtar tsarkakewarsu}.[al-isra'i: 44].

Kuma haka nan shaidanu da aljanu suna tafiya a bayan kasa, tafiya da dawowa, kuma haƙika aljanu sun halarci Manzan Allah suka ji karatunsa, kuma suka saurara, suka juya zuwa mutanansu suna ma su gargadi, tare da wannan su ababan shamakancewa ne a gare mu, akan haka ne Allah - Maɗaukakin sarki - Yake cewa:

﴿يَبْنَیْ عَادَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ يَنزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْآتِهِمَا إِنَّهُ يَرَلَكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيْطَانَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٧٧﴾﴾

{Yā diyan Ādam! Kada Shaidan, lalle, ya fitine ku, kamar yadda ya fitar da iyāyenku, biyu daga Aljanna,

yanã fizge tufarsu daga gare su, dõmin ya nūna musu al'aurarsu. Lalle ne shĩ, yanã ganin ku, shi da rundunarsa, daga inda bã ku ganin su. Lalle ne Mũ, Mun sanyaShaidan majibinci ga wadanda bã su yin ĩmāni} [al-Aaraf: 27]. Idan ya kasance halitta ba sa riskar kowanne abu, to lalle ba ya halatta su yi musun abinda ya tabbata na daga al'amuran gaibu (fake) da ba su riske shi ba.

IMANI DA KADDARA

Kaddara (da yi wa Dal fataha, a ce: KADAR): Kaddarawar Allah - Maɗaukakin sarki - ga kasantattu, gwargwadan abinda saninSa ya gabata da shi, kuma hikimarSa ta hukuntar da shi.

Imani da kaddara yana kunsar al'amura huɗu:

Na ɗaya: Imani da cewa Allah - Maɗaukakin sarki - Masani ne da dukkan komai, a dunkule da rarrabe, tun fil'azal kuma har abada, daidai ne hakan ya kasance daga abinda ya ke da alaƙa da ayyukansa, ko da aikin bayinSa.

Na biyu: Imani da cewa haƙiƙa Allah - Maɗaukakin sarki - Ya rubuta haka a Allo abin kiyayewa, (Allon kudira), a cikin waɗannan al'amura biyun Allah - Maɗaukakin sarki - Yake cewa:

﴿أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى

اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٧٠﴾

{Shin baka san cewa ba Allah Yana sanin abinda ke cikin sama da kasa, hakika hakan yana cikin Littafi, lalle hakan mai sauƙi ne ga Allah}.

[al-Hajj: 70].

A cikin Sahihu Muslm daga Abdullahi dan Amru dan Aas -Allah Ya yarda da su - ya ce: Na ji Manzan Allah - tsira da amincin Allah su tabbata agare shi - yana cewa: "Allah Ya rubuta kaddarorin halitta kafin Ya halicci sammai da kasa da shekaru dubu hamsin".

Na uku: Imani da cewa dukkan kasantattu ba sa kasancewa sai da son Allah - Madaukakin sarki -, daidai ne shin sun kasance daga abinda yake da alaka da ayyukansa, ko abinda yake da alaka da ababan halitta, Allah - Madaukakin sarki - Ya ce cikin abinda yake da alaka da aikinSa:

﴿وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ...﴾

وقال: ﴿...وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ﴾

وقال: ﴿هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ...﴾

وقال تعالى فيما يتعلق بفعل المخلوقين: ﴿...وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ

فَلَقَتَلَوْكُمْ...﴾

وقال: ﴿...وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ﴾

{Ubangijinka Yana halittar abinda Yake so kuma Yana zaba.

[al-Kasas: 68]

Kuma Ya ce: {Kuma Allah Yana aikata abinda Yake so}.

[Ibrahim: 27]

Kuma Ya ce: {Shi ne wanda Yake suranta ku a cikin mahaifa yadda Yake so}.

[al-Imraan: 6]. kuma Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce a ckin a binda yake da alaka da aikin ababan halitta:

{Da Allah Ya so da Ya ba su rinjaye akanku sai su yake ku}.

[al- Nisaa: 90]

{Da Ubangijinka Ya so da basu aikata shi ba, ka barsu da abinda suke kirkira}

[al-An'am:112].

Na huɗu: Imani da cewa dukkanin kasantattu ababan halittar Allah - Maɗaukakin sarki ne -, da zatinsu, da siffofinsu, da motsunsu, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿٦٢﴾﴾

وقال سبحانه: ﴿...وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا﴾

{Allah ne Mai halitta dukan kōme, kuma Shī ne Wakīlī a kan kōme} [al-Ruum: 62]

Kuma tsarkakken sarki Ya ce: {Ya halicci kowanne abu Ya kaddara shi kaddarawa}.[al-Furkan: 2] Kuma Ya ce dan gane da AnnabinSa Ibrahim - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - cewa shi ya cewa mutanansa:

﴿وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ﴾

{Alhāli, Allah ne Ya halicce ku da abin da kuke aikatāwa}

[al-Saafaat: 96].

Imani da kaddara - a bisa abinda muka siiffanta - ba ya kore cewa bawa ya kasance yana da abinda yake so a ayyukansa na zaɓi, da kuma iko a kansu, domin shari'a da abinda yake faruwa, masu nuni ne a bisa tabbatar da haka a gare shi.

Amma shari'a hakika Allah - Maɗaukakin sarki - Yace a kan Mashi'a (abin so):

﴿...فَمَنْ شَاءَ أَخَذَ إِلَىٰ رَبِّهِ مَعَابًا﴾

وقال: ﴿...فَأَتُوا حَرْزَكُمْ أَنَّىٰ شِئْتُمْ...﴾

وقال في القدرة: ﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا...﴾

وقال: ﴿لَا يَكْلِفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ...﴾

{Wanda ya so ya riki makoma zuwa Ubanginsa}.

[al-Naba'a: 39]

Kuma Ya ce: {Ku jewa gonarku (matayenku) ta yadda kuke so} [al-BakAra: 223]

Kuma Ya ce game da lko: {Ku ji tsoran Allah gwargwadan ikonku, ku ji kuma ku bi}.

[al-Tagabun:16]

kuma Ya ce: {Allah ba Ya ɗorawa rai (wani nauyi) face abinda take da ikonsa, abinda ta tsururuta na alkhari na gare ta, abinda kuma ta tsururuta na sharri

yana kanta}

[al Bakara: 286].

Amma abinda yake faruwa: Hakika kowanne mutum yana sanin cewa yana da abinda yake so da kuma iko, da sune yake aiki, da sune kuma yake bari, yake kuma rarrabewa tsakanin abinda yake faruwa da nufinsa, kamar tafiya, da abinda yake faruwa ba tare da nufinsa ba, kamar makyarkyata, sai dai nufin bawa da ikonsa suna faruwa ne da abinda Allah - Maɗaukakin sarki - Ya so da kuma ikonSa, saboda faɗar Allah - Maɗaukakin sarki -:

﴿لَمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ ۖ وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ
الْعَالَمِينَ﴾

{Duk wanda ya so daga cikinku to ya tsaya kan tafarki madaidaici, kuma ba komai kuke nufin aikatawa ba sai in Allah Ya so ku aikata ɗin Shi ne Ubangijin talikai}.

[al-Takweer: 28-29] Domin cewa wannan kasantacce dukkaninsa mallaki ne na Allah - Maɗaukakin sarki -, babu wani abu da zai kasance a cikin mulkinSa, ba tare da saninSa da ganin damarSa ba.

Imani da kaddara- a bisa abinda muka siffanta- ba ya baiwa bawa wata hujja a bisa barin (wani abu) daga wajibai, ko aikata (wani abu) daga sabo, akan wannan ne, kafa hujja da shi batacce ne, ta wasu fuskoki:

Na farko: {Waɗanda suka yi shirki zã su ce: "Dã

Allah Yã so dã ba mu yi shirki ba, kuma dã ubanninmu ba su yi ba, kuma dã ba mu haramta wani abu ba." Kamar wannan ne mutānen da suke a gabāninsu suka karyata, har suka dāndani azābarMu. Ka ce: "Shin, kunā da wani ilmi a wurinku dōmin ku fito mana da shi? Bã ku bin kōme fāce zato kuma ba ku zama ba fāce kiri-faɗi kawai kuke yi}

[al-An'aam: 148] Da ace wata hujja ta kasance a gare su da kaddara to da Allah bai dāndana musu azabarSa ba.

Na biyu: FaɗarSa - Allah Maɗaukakin sarki -: {Manzanni māsū bāyar da bushāra kuma māsū gargadi dōmin kada wata hujja ta kasance ga mutāne a kan Allah bāyan Manzannin.

Kuma Allah yã kasance Mabuwāyi, Mai hikima} [al-Nisaa:165] Da a ce kaddara ta kasance wata hujja ce ga masu sabawa, da ba a koreta da aiko manzanni ba, domin sabawa bayan aiko su mai afkuwa ce, da kudirar Allah - Maɗaukakin sarki-.

Na uku: Abinda Bukhari da Muslim suka ruwaito shi- lafazin na Bukhari ne- daga Aliyu ɗan Abu Ḍalib- Allah Ya yarda da shi- cewa Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya ce: " Babu ɗaya daga gare ku face an rubuta gurin zamansa a wuta ko a Aljanna". Sai wani mutum daga mutanan ya ce: Bama dogara (da abinda aka rubuta mana ba, mu bar aiki) ya Manzan Allah? ya ce: "Ku yi aiki kowannan ku abin

yassare wa ne", sannan ya karanta: {Amma wanda ya bada (dukiyarsa akan tafarkin Allah) kuma ya ji tsoran Allah} [al - Lail:5] Acikin wani lafazin na Muslim: "Kowanne (ɗaya) abin yassarewa ne ga abinda aka halicce shi dan shi" sai Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - ya yi umarni da yin aiki, ya kuma yi hani a bisa dogaro akan kaddara,

Na huɗu: Haƙiƙa Allah - Maɗaukakin sarki - Ya umarci bawa kuma Ya hane shi, kuma bai ɗora masa nauyin (wani abu ba) sai abinda yake da iko, Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce:

﴿فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَأَسْمِعُوا وَأَطِيعُوا...﴾

وقال: ﴿لَا يَكْلَفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا...﴾

{Ku ji tsoran Allah gwargwadan ikonku ku ji, kuma ku yi biyayya}.

[al-Tagaabun:16]

{Allah ba Ya ɗorawa wata rai sai abin da zata iya} [al-Bakara: 286] Da a ce bawa ya kasance abin tiilastawa abisa aiki, da ya zamo abin ɗorawa abinda ba shi da ikon kubuta daga gare shi, wannan kuwa batacce ne, saboda haka nema idan ya aikata sabo, da rashin sani, ko mantuwa, ko tilastawa, babu laifi a kansa, domin cewa shi abin yi wa hanzari ne.

Na biyar: Cewa kaddarar Allah - Maɗaukakin sarki - sirri ne boyayye, ba a sanin shi sai bayan faruwar abin kaddarawar, kuma nufin bawa ga abinda yake

aikatawa, mai rigaya ne a bisa aikinsa, saboda haka sai nufinsa aiki ya kasance bai ginu ba a bisa wani sani daga gare shi da kaddarar Allah, a wannan lokaci ne hujjarsa da kaddara take koruwa, domin babu wata hujja ga mutum cikin abinda ba shi da saninsa.

Na shida: Hakika cewa mu muna ganin mutum, yana kwadayi a bisa abinda yake dacewa da shi na daga al'amuran duniyarsa, har sai ya riske shi, ba ya baudewa ga barinsa zuwa abinda ba ya dacewa da shi, sannan ya kafa hujja a baudewarsa da kaddara, to, idan hakane, dan me yake baudewa daga abinda zai amfane shi a al'amuran Addininsa, zuwa abinda zai cutar da shi, sannan ya kafa hujja da kaddara? shin sha'anin al'amuran biyu bai zama daya ba?

Ga wani misali nan a gareka da zai bayyanar da hakan;

Da hanyoyi biyu zasu kasance a gaban mutum: Daya daga cikinsu za ta tike da shi zuwa wani gari dukanninsa hayaniya ce da rashin tsari; kisa, da wawaso, da keta mutunci, da tsoro, da yunwa, (hanya). Ta biyu: Zai tike da shi zuwa wani gari dukkaninsa tsari ne, da aminci tabbatacce, da rayuwa mai yalwa, da girmamawa ga rayuka da mutunci da dukiyoyi, to a hanyoyi biyunnan wacce zai bi ?

Hakika shi zai bi hanya ta biyu ne, wacce zata kai shi zuwa gari mai tsari da aminci, ba zai yi wu ba ga dukkan wani mai hankali har abada ya bi hanyar garin

hayaniya da rashin tsari, da tsoro, ya kuma kafa hujja da kaddara, To, me ya sa yake bin hanyar wuta a al'amarin Lahira, ba hanyar aljanna ba, kuma ya kafa hujja da kaddara?

Wani misalin kuma: Zaka ga mara lafiya, ana umartarsa da magani, sai ya sha shi, alhalin ransa ba ya sha'awarsa, kuma a hana shi (cin) abinci wanda zai cutar da shi, sai ya bar shi, alhalin ransa yana sh'awarsa, dukkanin haka, dan neman waraka da aminci, ba zai yi wu ba ya hanu daga shan magani, ko ya ci abin ci wanda zai cutar da shi, kuma ya kafa hujja da kaddara, to, saboda me mutum yake barin abinda Allah da ManzanSa suka umarce shi da shi, ko ya aikata abinda Allah da ManzanSa suka hana shi, sannan kuma ya kafa hujja da kaddara?

Na bakwai: Cewa mai kafa hujja da kaddara a bisa abinda ya bar shi na daga wajibabbu, ko ya aikata shi na daga sabo, da wani zai yi shisshigi a gare shi ya dauki dukiya, ko ya keta alfarmarsa, sannan ya kafa hujja da kaddara, ya ce: Kada ka zarge ni hakika shisshigina ya kasance ne da kaddarar Allah- ba zai karbi hujjarsa ba. To tayaya ba zai karbi kafa hujja da kaddara a shisshigin wani a kansa ba, kuma ya kafa hujja da ita ga kansa a shisshiginsa ga hakkin Allah - Maɗaukakin sarki -?!

Ana ambatan cewa sarkin mumina Umar dan Khaddab an kawo wani barawo zuwa gare shi, da ya

cancanci yanke (hannu), sai ya yi umarni da ayanke hannunsa, sai ya ce: Ka saurara ya sarkin mumina, kadai na yi sata ne da kaddarawar Allah, sai Umar ya ce: Muma kuma kadai zamu yanke (hannunka) da kaddarawar Allah.

Imani da kaddara yana da fa'idoji masu girma, daga cikin su:

Ta farko: Dogaro ga Allah - Maɗaukakin sarki - yayin aikata sabuba, ta yadda ba zai dogara akan shikansa sababin ba, domin kowanne abu (yana kasancewa) da kudirar Allah - Maɗaukakin sarki -.

Ta biyu: Domin kada mutum ya yi jiji da kansa, lokacin da ya sami abin da yake so; domin saminsa wata ni'ima daga Allah - Maɗaukakin sarki - ne, da abinda Allah Ya kaddara shi daga sababin alkhairi da nasara, jiji da kansa kuwa zai mantar da shi godewa wannan ni'imar.

Ta biyu: Nutsuwa, da hutun rai da abinda yake gudana agare shi, daga kaddarorin Allah - Maɗaukakin sarki -, ba zai damu ba da rasa wani abin so, ko faruwar wani abin ki, domin hakan da kaddarawar Allah ne, wanda mulkin sammai da kasa ya tabbata a gare Shi, shi kasantacce ne babu makawa.

﴿مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلِ أَنْ نَّبْرَأَهَا إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ ﴿٢٢﴾ لِكَيْلَا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا ءَاتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ ﴿٢٣﴾﴾

{Wata musiba ba za ta faru ba a kasa ne ko a sama, face tana cikin Littafi (Allan kudira) kafin Mu halicce ta (samar da ita), hakika hakan mai sauki ne ga Allah, domin kada ku yi bakin ciki a bisa abinda ya tsere muku (kubuce muku) kada kuma ku yi farin ciki (na takama) da abinda ya baku, Allah ba Ya san dukkan mai takama mai yawan alfari} [al- Hadid:22-23], kuma Annabi - tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi - yana cewa: "Lamarin mumini da ban mamaki yake, dukannin al'amuransa alheri ne, kuma hakan ba ya kasancewa ga kowa sai ga mumini. Idan abin farin ciki ya same shi sai ya godewa Allah, sai ya zamar masa alheri, idan kuma na sharri ne ya same shi sai ya yi hakuri, shi ma sai ya zamar masa alheri".

Hakika jama'a biyu sun bata (a sha'anin) kaddara:

Na farkonsu: Jabariyya wadanda suka ce: Hakika bawa abin tilastawa ne akan akinsa, ba shi da nufi ko iko.

Ta biyu: Alkadariyya wadanda suka ce: Hakika bawa mai cin gashin kansa ne da aikinsa, a nufi, da kudira (iko), babu wani gurbi ga abinda Allah - Madaukakin sarki - Yake so da kuma ikonSa a cikinsa (aikinsa).

Maida martani ga Jama'a ta farko (Aljabariyya) a shari'a da abinda ke faruwa:

Amma a shari'ah: Hakika Allah - Madaukakin sarki - Ya tarbattarwa bawa nufi da ganin dama, Ya kuma raba aiki zuwa gare shi, Allah - Madaukakin sarki - Ya

ce:

﴿...مِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَنْ يُرِيدُ الْآخِرَةَ...﴾ وقال تعالى: ﴿وَقُلْ
الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا
أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا...﴾

وقال تعالى: ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَمٍ
لِّلْعَبِيدِ ﴿٦١﴾﴾

{ Daga cikinku akwai wanda yake nufin duniya,
kuma daga cikinku akwai wanda yake nufin lahra } [al-
Imraana: 152],

kuma Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Kuma ka
ce: Gaskiya daga Ubangijinku (take), wanda ya so ya yi
imani wanda kuma ya so ya kafirce, haƙika Mu mun
tanadi wuta ga azzalimai, (wacce) shamakunta sun
kewaye su} [al- Kahaf:29],

kuma Maɗaukakin sarki Ya ce: {Wanda ya aikata
aiki na kwarai to sabōda kansa ne, kuma wanda ya
mūnanā, to, yanā akansa. Kuma Ubangiwinka, bā Mai
zālunci ga bāyinSa ne ba} [Fussilaat: 46].

Amma abinda ke faruwa: Haƙika kowanne mutum
ya san banbanci tsakanin ayyukansa na zaɓi waɗanda
yake aikatasu da nufinsa: Kamar ci da sha, da siyarwa
da siye, da kuma tsakanin abinda ke afkuwa agare shi,
ba tare da nufinsa ba, kamar makyarkyata sanadiyyar
zazzabi, da faɗowa daga rufi, shi ana farko mai
aikatawa ne mai zaɓi da nufinsa, ba tare da tilasci ba,

a na biyu kuma ba mai zabi ba ne, ko nufi ba, ga abinda ya afku a gare shi.

Maida martani akan Jama'a ta biyu (Alkadariyya) a shari'a da hankali:

Amma a shari'a: Hakika Allah - Madaukakin sarki - Shi ne Mahaliccin komai, kowane abu mai kasancewa ne da abinda Yake so, kuma hakika Allah - Madaukakin sarki - Ya bayyana a littafinSa cewa: Ayyukan bayi suna faruwa ne da ganin damarSa, sai Allah Madaukakin sarki Ya ce:

﴿...وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَفْتَتَلَ الَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمْ الْبَيِّنَاتُ وَلَكِنْ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَنْ ءَامَنَ وَمِنْهُمْ مَنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَفْتَتَلُوا وَلَكِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ﴾

وقال تعالى: ﴿وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدًى وَلَكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ﴾ ﴿٣١﴾

{Da Allah Ya so da wafanda suke daga bayansu, ba za su yi yaki ba, daga bayan hujjoji baiyanannu sun je musu. Kuma amma sun sabawa juna, saboda haka daga cikinsu akwai wanda ya yi imani, kuma daga cikinsu akwai wanda ya kafirta. Kuma da Allah Ya ga dama da ba za su yaki juna ba, kuma Allah Yana aikata abinda Yake nufi} [al- Bakara: 253],

Kuma Madaukakin sarki Ya ce:{Kuma dā Mun so dā Mun bai wa kōwane rai shiriyarsa to, amma magana ta tabbata daga gare Ni! Lalle ne Inā cika Jahannama

daga aljannu da mutãne gabã ðaya} [al-Sajada:13].

Amma a hankali: Hakika wannan kasantacce dukkaninsa mallakar Allah - Maðaukakin sarki - ne, mutum kuma yana daga wannan kasantacce, shi mallakar Allah - Maðaukakin sarki - ne, ba zai yi wu ba ga wanda aka mallaka ya yi tasarrafi a mulkin mamallaki, sai da izininsa da sonsa.

MANUFOFIN AKIDAR MUSULINCI

Alhadaf (a harshen larabci) ana fadinsnsa da ma'anoni masu yawa, daga cikin su: (karan bara da ake kafawa dan koyon jifa zuwa gare shi, da kuma dukkan wani abu da ake son cimmasa).

Manufofin akidar Musulunci: Abubuwan nufinta da tukewar fa'idajinsu kyawawa, ababan tabbatarwa a bisa riko da su, su kuma masu yawa ne nau'inau'i, yana daga cikin su:

Na farko: Tsarkake niya da ibada ga Allah - Maðaukakin sarki - Shi kaðai; domin cewa Shi ne Mahallicci, ba Shi da abokin tarayya, sai ya wajaba cewa niyyar ibada ta kasance a gare Shi, Shi kaðai.

Na biyu: Tace hankali da tunani daga ruðani mai faruwa daga wofantar zuciya daga wannan akidar, domin duk wanda zuciyar sa ta wofanta daga gare ta (akida} to, ko dai (ya zamo) zuciyar sa babu wata a kida (ingantacciya) a cikinta, kuma mai bautar ra'ayi na zahiri ne kawai, ko kuma mai faðawa ne a cikin

nau'ukan bata na akidu, da tatsuniyoyi.

Na uku: Hutu na rai, dana tunani, babu wata damuwa a rai, ba rarrowa a tunani, domin wannan akidar tana sadar da mumini da Ubangijinsa, sai ya yarda da shi a matsayin Ubangiji Mai tsarawa, Mai hukunci Mai shar'antawa, sai zuciyarsa ta natsu da kaddararsa, kuma kirjinsa ya yalwatu ga musulnci, ba ya neman wani abin da ba shi ba.

Na huɗu: Kubuttar nufii (niyya) da aiki daga bawdewa a bautar Allah - Maɗaukakin sarki -, ko ma'amalantar ababan halitta; domim yana daga ginshikanta, imani da manzanni, wanda ya kunshi bin hanyarsu ma'abociyar tsira a niyya da aiki.

Na biyar: Yankewa da kokari a cikin al'amura, ta yadda ba zai bar wata dama ba ta aiki nagari ba face sai ya yi amfani da ita a cikinsa, dan kaunar lada, kuma ba zai ga gurin sabo ba, fa ce sai ya nisan ce shi, dan tsoran ukuba, domin yana daga ginshikanta, imani da ta shi, da sakamako akan ayyuka.

Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ce: {Kuma kowanne yana da darajoji daga abinda suka aikata, Ubangijinka bai zamo Mai rafkana ba ga barin abinda suke aikatawa} [al-An'am:132]. Kuma hakika Annabi- tsira da amincin Allah su tabbata a gare shi- ya kwadaitar a kan wannan manufar a cikin faɗarsa: "Mumini kakkarfa ya fi alkairi da soyuwa a wajen Allah sama da mumini rarrauna, akwai alkairi a kowanne, ka yi

kwadayin yin abinda zai amfane ka, kuma ka nemi taimakon Allah, kada ka gaza, idan wani abu ya sameka kada ka ce: Dana aikata kaza da kaza da kaza ya kasance, saidai ka ce : Kaddarar Allah abinda Ya so zai aikata, domin cewa (da a ce) tana buɗe aikin Shaidan". Muslim ne ya rawaita shi.

Na shida: Samar da al'umma mai karfi, da take bada dukkanin (abu) mai tsada da mai sauƙi, a wajen tabbatar da Addininta, da kafa ginshikansa, ba tare da la'akari da abinda zai sameta ba, akan tafarkin haka, akan wannan ne Allah - Maɗaukakin sarki - Ya ke cewa:

﴿إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ ﴿١٥﴾﴾

{Mūminan gaskiya kawai, sū ne waɗanda suka yi īmāni da Allah da ManzonSa, sa'an nan ba su yi shakka ba, kuma suka yi jihādi da dūkiyarsu da kuma rāyukansu, cikin tafarkin Allah. Waɗannan sū ne māsu gaskiya} [al- Hujrat: 15].

Na bakwai: Saduwa zuwa arzkin duniya da lahira, da gyara daidai ku da jama'a, da samun lada da abubuwan girma, akan wannan ne Allah - Maɗaukakin sarki - Yake cewa:

﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أَنْتَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٧﴾﴾

{Wanda ya aikata aiki na gari daga namiji ko mace,

alhalin shi yana mumini, to lalle Zamu raya shi rayuwa mai dafi, kuma lalle zaMu saka musu ladansu da mafi kyan abinda suka kasnce suna aikatawa.} [al-Nahl: 97].

Wadannan sune sashin manufofin akidar Musulunci, muna kauna daga Allah - Maɗaukakin sarki - Ya tabbatar mana da su, da dukkanin musulmai, hakika Shi Mai yawan kyauta ne kuma Mai karamci ne, godiya ta tabbata ga Ubangijin talikai.

Allah Ya yi tsira da aminci ga Annabinmu, da Alayensa da sahabbansa baki ɗaya.

Ta cika da alkaamin mawallafinta
Muhammad Bin Saleh al-Usaimeen

Teburin bayani

TAKAITACCEN BAYANI AKAN AKIDAR MUSULUNCI	2
GABATARWA.....	2
ADDININ MUSULUNCI	4
RUKUNAN MUSULUNCI	9
GINSHIKAN AKIDAR MUSULUNCI.....	13
Imani da Allah - Maɗaukakin sarki -:.....	14
IMANI DA MALA'IKU	32
IMANI DA LITTATTAFAI	37
IMANI DA MANZANNI	39
IMANI DA RANAR LAHIRA	48
IMANI DA KADDARA	68
MANUFOFIN AKIDAR MUSULUNCI.....	81

رسالة الحرمين

Sakon Haramain

Abun ciki na jagora ga masu zuwa Masallacin Harami da
Masallacin Annabi da harsuna

